

Møte for lukkede dører, Stortinget 6. juli 1927

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 6. juli 1927 kl. 9.00.

Præsident: Hambro.

Dagsorden:

1. Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om drøftelser med Storbritannien vedrørende sjøterritoriet (innst. S. nr. 170).
2. Stats- og utenriksminister Lykke vil gi en meddelelse til Stortinget.
3. Innstilling fra finanskomiteen om valutaordningen (innst. S. D).
4. Referat.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at møtet settes for lukkede døre og at regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte personer får adgang til møtet.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Statsminister Lykke: Jeg vil gjerne at utenriksråd Esmarch og byråchef Morgenstjerne får adgang til salen under behandlingen av sak nr. 2 på kartet.

Presidenten: Presidenten vil da foreslå at utenriksråd Esmarch og byråchef Morgenstjerne får adgang til salen under behandlingen av den 2nen sak på kartet.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Sak nr. 1.

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om drøftelser med Storbritannien vedrørende sjøterritoriet (innst. S. nr. 170).

Presidenten: Presidenten skal på komiteens vegne opplyse at det er falt ut hvad der skulde ha stått på vanlig måte tilslutt, at komiteens medlem Mowinckel har ikke deltatt under behandlingen av denne sak. Han tiltrådte først i komiteen da man var kommet et godt stykke ut i behandlingen.

Komiteen hadde innstillet:

De til Stortinget i 1925 og 1926 oversendte meddelelser med tilleggsbilag angående sjøterritoriet vedlegges protokollen.

Presidenten: Det er komiteens forutsetning at publikasjonen vil skje når utenriksdepartementet etter konferanse med den britiske legasjon finner tidspunktet inne og i den utstrekning som utenriksdepartementet da finner det nødvendig. Det var en avtale at den britiske og den norske regjering skulde kunne meddele samtidig det man ønsket å meddele om selve forhandlingene her, og den britiske minister har varslet sin regjering, men har ennå ikke kunnet gi nogen bestemt meddelelse om tidspunktet.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg har ikke meget å tilføie til det den ærede president har uttalt på komiteens vegne. Som presidenten meddelte, har jeg ikke deltatt i denne saks behandling, for da jeg kom inn i komiteen, var komiteen praktisk talt ferdig med sine drøftelser angående denne sak. Når det har tatt så lang tid, skyldes det de meget utførlige arbeider hvormed komiteen ledsager innstillingen, arbeider som jeg for min part ennå ikke har hatt anledning til å sette mig inn i, men som særlig for dokument nr. 17's vedkommende skal inneholde en hel rekke overmåte interessante og lærerike opplysninger. En hel del av det som foreligger nu, må som presidenten sa, kunne offentliggjøres. Denne Stortingsmeddelelse nr. 8 for 1926 var fra regjeringens side skrevet med offentlighet for øiet og var drøftet med den engelske regjering for at man ikke skulde begå noget som der var indiskret. Jeg hører presidenten sier det er andre ting som må drøftes med den engelske regjering, så jeg slutter mig til presidentens forutsetning at utenriksdepartementet i den utstrekning som det finner det formålstjenlig, kan offentliggjøre av disse dokumenter det det finner riktig og påkrevet.

Indrehus: Eg har ikkje noko motmæle å gjera mot det, som vart sagt av presidenten og av hr. Mowinckel. Men eg går ut frå, at det er sjølv sagt, at det må vera fyresetnaden, at det, som nemndi har sagt um dette, vert kunngjort, so det ikkje skal vera avhengigt av, kva departementet finn for godt, um det i det heile skal verta gjort offentlegt eller ikkje. Det må ogso vera fyresetnaden, at ogso dokument 17 B i si tid vert gjort ålment kjent.

Presidenten: Komiteen er enig om å ønske offentliggjort i størst mulig utstrekning hvad der kan offentliggjøres, men avgjørelsen derav må nu ligge i utenriksdepartementets hånd efter konferanse med den britiske regjering og efter at utenriksdepartementet påny har gjennomgått den hele sak.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Hr. Borch inntok presidentplassen.

Sak nr. 2.

Stats- og utenriksminister Lykke vil gi en meddelelse til Stortinget.

Statsminister Lykke: Det er bare en sak som jeg hadde interesse av å legge frem for Stortinget før det avslutter sit arbeide. Det er en sak av meget stor interesse for vårt land, og en sak som byr på adskillige vanskeligheter fra forskjellige sider. Vi er igrunnen midt oppe i denne saks behandling, og jeg vilde jo svært gjerne da, samtidig som jeg irecttelegger den for Stortinget, også herfra få en viss retledning om hvorvidt Stortinget deler min opfatning av saken eller ikke. Det gjelder spørsmålet om betingelsene for vår hvalfangst. Som vi vet har vi jo store kapitaler engagert i hvalfangsten, og den har innbrakt for vårt land mange, mange millioner kroner i de senere år. Den vesentlige del av vår hvalfangst foregår nede på feltene ved The Falkland Islands Dependencies, hvor den er gjenstand for konsesjoner fra britisk side. Det har tidligere gått ganske glatt og disse konsesjoner er blitt fornyet. De selskaper som driver ved South Shetland har hatt konsesjon på 1 år, andre har hatt på 2 og atter andre har hatt konsesjon på flere år. Nu reiser imidlertid det sig fra forskjellige land visse betenkeligheter overfor hvalfangsten, overfor den sterke beskattning av hvalbestanden som man mener foregår i Syd Ishavet, og disse betenkeligheter har fått sitt uttrykk i disse forhandlinger og rapporter og blandt annet også i Folkenes Forbund. Der er nedsat en internasjonal komite, som har med disse spørsmål å gjøre, "med havets rigdomme", og således også da hvalspørsmålet. England - man kan vel kanskje si: i samarbeide med Norge - har sendt ut en ekspedisjon bestående av videnskapsmenn, den såkalte "Discovery-ekspedisjon", som skulde undersøke de forskjellige hvalfelter og videnskabelig belyse hvalbestanden, hvalens gang og de forskjellige betingelser som er tilstede for hvalens formering o.s.v. Denne ekspedisjon er ikke kommet tilbake, men den ventes tilbake til England i oktober måned, og den har naturligvis da et stort materiale som den skal bearbeide, og før dens innstilling kan foreligge vil det sannsynligvis ennu gå kanskje både 1 og 2 år. Imidlertid er som sagt spørsmålet for tiden brennende. På et møte i Paris som den internasjonale komite nylig avholdt var dette spørsmål om hvalfredning meget sterkt i forgrunnen. Der tas altså nu igrunnen sikte på en internasjonal regulering, kan man vel si. Disse planer har ennu ikke fått fast form, men man tør vel trygt si at denne bevegelse for å beskytte hvalbestanden mot for sterk beskattning er i utvikling. Under disse omstendigheter vil man forstå at det vekker oppmerksomhet når man - foruten den hvalfangst som norske selskaper med konsesjon driver - også får se at en del norske selskaper begynner å drive med pelagisk hvalfangst, det vil si hvalfangst på den måte at de ikke har landstasjoner, men har store flytende kokerier som de arbeider med i åpen sjø og i det hele ikke har nogensomhelst stasjon på land. Denne pelagiske hvalfangst er jo selvfølgelig en ting som for oss har stor betydning, idet det synes å vise sig at den norske nasjon er den eneste nasjon som kan drive denne. Men den har selvfølgelig visse skyggesider, og det står vel ikke til å

nekte - hvorvidt det ved tekniske fremskritt kan forandres skal jeg ikke uttale mig om - at det tidligere iallfall kanskje med nogen rett har vært bebreidet disse folk at de ikke har benyttet hvalen godt nok, og at fangsten har vært drevet meget som en rovfangst. Der er kommet meget sterke bebreidelser mot disse selskaper. Disse er visst i høi grad overdrevne, men at det er nogen fare for at den pelagiske hvalfangst lett vil bli mere som en rovdrift tror jeg nok man må være opmerksom på. Som sagt, den pelagiske hvalfangst begynte. Det er ikke mange selskaper som driver den, og det har sin naturlige forklaring, fordi det skal en stor kapital til å starte et sådant selskap, det skal en stor utrustning til. Det ene av de selskaper som faktisk driver pelagisk hvalfangst er det norske selskap "Rosshavet". Det har ordnet sig med England ved å søke konsesjon i Rosshavet, uaktet vi ikke har anerkjent nogens suverenitet i Rosshavet. Selskapet søkte da konsesjon nærmest for å sikre dette område nær sagt for sig selv. "Rosshavet" har drevet og driver fullstendig pelagisk uten adgang til å ha nogen landstasjon. Men ved siden av "Rosshavet", som altså har denne engelske konsesjon, er der begynt to andre selskaper - nu taler jeg kun om disse antarktiske egne - nemlig "Globus" og "Polaris". "Globus" har visstnok i det siste vesentlig drevet sin pelagiske fangst utenfor det samme område, hvor vi har konsesjoner, utenfor territorialgrensen langt ute til havs og uten landstasjon. "Polaris" driver i Rosshavet på samme område som det konsesjonerte "Rosshavet".

Dette, at de norske begynte å drive pelagisk hvalfangst, satte ny fart i den omtalte bevegelse mot den ukontrollerte hvalfangst, og det vakte, såvidt jeg kan forstå, adskillig betenkelighet i England, som på denne måte så hvalbestanden truet, idet man mener å kunne si, at England i sin konsesjonspolitik har fulgt det system, at der ikke er gitt konsesjon til mere enn et begrenset antall fangstbåter pr. år nettop av den grunn at der ikke skulde trasseres for sterkt på bestanden. De konsesjoner, man har gitt, har været gitt til norske og til engelske selskaper.

De norske selskaper, som har konsesjon, representerer en aktiekapital på omtrent 60 millioner, men det beløp, som er engagert i hvalfangsten, er jo langt, langt utover det beløp.

De engelske myndigheter har altså ment, at ved å forfølge en bestemt politikk - man kan nesten kalle det en rasjoneringspolitikk - skulde man kunne ha kontroll med hvalfangsten, men de er nu blitt engstelig for, at hele deres politikk på denne måte blir undergravet, og de er kommet med antydninger om, at dette turde de ikke se på, på en eller annen måte måtte man se til å få denne pelagiske hvalfangst inn under kontroll. Våre konsesjoner begynner å forfalle, de første, tror jeg, forfaller våren 1928. Så begynte selskapene, som de naturligvis i denne tid ofte har gjort, å føle sig for i Colonial Office hos Mr. Darnley, som har med dette å gjøre og vistnok er en mektig mann nettop på dette område - de begynte å føle sig for, og de fikk et inntrykk av, at Mr. Darnley nu så litt anderledes på konsesjonene, enn han tidligere hadde gjort, og at det ikke ville gå fullt så greit, som det hadde gjort. Under et besøk i England var

hvalkomiteens formann, Hjort, som også sitter i den videnskabelige komite, oppe hos Darnley, og det resulterte i at Darnley sendte ham et brev ifjor i august måned. Allerede før dette hadde regjeringen fått en henvendelse fra de hvalfangere, som har engelsk konsesjon, fra hvalfangerforeningen, hvori de gjør oss opmerksom på, at man står i fare for å miste de fordeler, de gjennom årene hadde oppnådd på grunn av den ukontrollerte pelagiske hvalfangst, som man var begynt å drive dernede på de samme felter, og de henvendte sig i juli 1926 - altså for et år siden - til handelsdepartementet med anmodning om, at den norske regjering måtte treffe forholdsregler til beskyttelse av hvalbestanden, og denne henvendelse konkluderte med et forslag om, at regjeringen skulde fremsette et lovforslag, hvis § 1 omtrent hadde følgende ordlyd: "Hvor hensynet til inngåelsen av en internasjonal overenskomst til sikring av norsk hvalfangst på internasjonalt havområde gjør dette ønskelig, kan Kongen bestemme at hvalfangst på et nærmere angitt område skal være avhengig av Kongens tilladelse." Vi svarte den gang, at det var ganske umulig for oss å ta stilling til et sådant spørsmål i det korte tidsrom, som var oss levnet, de siste otte dage før Stortinget skulde oppløses, og at vi ikke kunde innlate oss på det.

Så kom - som jeg nevnte - dette brev, som Darnley sendte Hjort, og som Hjort oversendte til handelsdepartementet. - Hjort er som sagt også formann i hvalkomiteen. Der foregikk da utover høsten og vinteren 1926/27 stadige forhandlinger mellom handelsdepartementet, hvalfangerne, hvalkomiteen og også dens formann, professor Hjort. Det, som naturligvis gjorde en viss virkning, var dette Darnleys brev, hvori han bl.a. sier, at kolonialministeren med glede vil overveie et eventuelt forslag fra den norske regjering i den av professor Hjort antydende retning, nemlig at England for fremtiden skulde sikre de norske hvalfangstkonsesjoner i Sydhavet, mot at Norge på sin side tok forholdsregler mot den pelagiske fangst.

Vi fant altså, at det slett ikke var en så likefrem sak, dette å regulere denne i og for sig fullt legitime fangst på det åpne hav. Det var meget vanskelig, og hvalbedriftens egne menn var langt fra samstemmige i sin bedømmelse av denne fangsts farlige følger for bestanden eller om betimeligheten av, at den norske regjering skulde gripe regulerende inn.

Da vår sendemann i London, Vogt, kom hjem, hadde vi møte med ham i den utvidede utenrikskomite og senere også møte med regjeringen og de interesserte på hvalfangstens område. Vi blev enig om, at sådan som spørsmålet hadde utviklet sig, vilde det være riktig at Vogt overtok den videre befatning med denne sak, og at han fikk i oppdrag å undersøke hvorvidt der fremdeles i Colonial Office var stemning for en sådan ordning som var skissert i Darnleys brev av august. Men det som det særlig gjaldt å få bragt på det rene, var hvorvidt disse våre konsesjoner vilde ha utsikt til å bli fornyet for en lengere årrekke, og samtidig om det vilde bli satt som betingelse at der skulde fremkomme et forslag fra norsk side.

Man må være opmerksom på at skal man gi en sådan lov, vil man straks være tilbøielig til å si: Men en sådan lov vil det jo være ganske umulig å praktisere. Det vil jo ikke være nogen

sak for et selskap, som vil drive pelagisk hvalfangst, å omgå en sådan lov ved å drive fangsten under et annet flagg. Vi er opmerksom på det, men jeg har på den annen side ikke nogen stor tro på at det vil være så lett å komme inn under et annet flagg på denne måte. Saken er, som jeg begynte med å fortelle, nu reist internasjonalt, og der er fra mange stater vist meget sterk interesse, ikke bare for den pelagiske hvalfangst, men for hvalfangsten i det hele. Og jeg tror nok at vi på dette område vil kunne beholde plassen som en god nr. 1. Men om selskapene nu ikke går over til fremmed flagg, hvad så? Skal de norske selskaper, som nu driver pelagisk, da komme inn under konsesjon, eller skal de nektes konsesjon? Jeg sier det like frem, for det er selvfølgelig en av de ting som har vært under overveielse, hvordan det skulde gå med disse selskaper. Der er, såvidt jeg vet, bare et selskap som driver pelagisk i Falkland-distriktet, og det er som jeg nevnte "Globus". Jeg for min del mener da, at fra norsk side må det fastholdes at "Globus" må få både engelsk og norsk konsesjon til å drive videre, idet selskapet eksisterer og nettop har fanget på disse felter. Hvis det ikke går, mener jeg at man på en eller annen måte må arrangere sig med "Globus", så selskapet ikke lider nogen urett ved den ordning man her treffer. Når jeg er kommet inn på dette, til trots for at jeg fra begynnelsen stillet mig meget skeptisk overfor saken, så er det fordi jeg forstår av det som er kommet frem i den senere tid, at denne internasjonale bevegelse er langt sterkere enn jeg fra først av trodde. Og jeg tror det er nyttig for oss at vi med England - som jo nu har disse besiddelser der nede, som er av så stor betydning for hvalfangsten - har denne avtale før der blir besluttet noget ad internasjonal vei. Skulde vi begynne å forhandle om en internasjonal avtale uten at denne avtale mellem de to mest interesserte land forelå på forhånd, tror jeg vi vilde stå meget svakere enn vi ellers vilde gjøre.

Vår minister fikk altså i oppdrag å søke Darnley, og det har han da gjort. Han har gitt rapport om disse forhandlinger eftersom de er foregått, og det siste er da at han hadde en samtale med Darnley i mars måned. Man kan vel si at hovedpunktene i Darnleys uttalelser var disse: Det kan tenkes, hvis Norge ikke er villig til å bidra til å begrense ekspedisjonene i Falkland-distriktet til et nøie bestemt antall, at den engelske regjering da vil finne det rimelig kun å gi konsesjoner til engelske selskaper. Jeg ber at man er opmerksom på at det bare sies at det kan tenkes. Han mente det måtte gå an at Norge blev enig med England om å gjøre hele området i Falkland-distriktet til et fredet område, hvor ingen måtte fange uten konsesjon, altså norsk og britisk konsesjon. - Hvorvidt man i dette vil se en trusel for vår hvalfangst eller ikke, det vil da naturligvis bero på hvor meget man er inne i disse ting og hvordan man ser på det. Jeg for min del var tilbøielig til - det vil jeg opriktig tilstå - å betrakte dette mere som et slags bluff fra engelsk side. Jeg trodde ikke noget på at de engelske myndigheter ikke vilde fortsette å gi konsesjoner, - at de ikke hadde stor interesse av det. Men jo mere jeg har lest av den korrespondanse som har funnet sted, og jo mere jeg har satt mig inn i saken, desto mere er

jeg blitt overbevist om at der ligger et meget sterkt alvor bak. Jeg har inntrykk av at vår minister i London nu er blitt meget betenkelig, og at han ønsker snarest mulig å få en beskjed om at regjeringen er villig til å gå inn på disse forhandlinger og gå inn på en overenskomst med England. En sådan overenskomst vil det naturligvis ta sin tid å få i stand. Den vil bli forelagt Stortinget når det kommer sammen. Men selvsagt vil det være av interesse for mig å høre hvordan det nuværende Storting stiller sig til spørsmålet.

Saken er altså kommet så langt at i det siste møte vi hadde med hr. Vogt, med de interesserte og med folk fra Handels- og Utenriksdepartementet, gav vi minister Vogt den beskjed at han måtte forsøke å få frem et britisk forslag, og vi understreket den gang at man forbeholdt sig å stå helt fritt til det. Imidlertid har jeg for min del skrevet til hr. Vogt at vi er villig til å gi ham videre mandat, men at vi underhandler om saken med Handelsdepartementet og skal komme nærmere tilbake til den. Det neste skritt er at minister Vogt i skrivelse til Darnley må bekrefte sin samtale med Darnley. Gjør han det, mener jeg at da har han også erklært sig villig til å gå inn på den linje som Mr. Darnley har antydnet. Det må man jo være klar over - det er også min opfatning - at i det øieblikk minister Vogt får beskjed om å gå videre, har man bundet sig til å ville fremlegge for det norske Storting et forslag til overenskomst med hensyn til denne fangst med konsesjoner for norske selskaper i The Falkland Islands Dependencies, og samtidig må det da formuleres et lovforslag fra norsk side som skal skaffe regjeringen adgang til å øve en viss kontroll, sålangt det lar sig gjøre, med pelagisk fangst i Falkland Dependencies-området.

Jeg forutskikker den bemerkning at det sier sig selv at en sådan overenskomst ikke kan gjelde hvis andre makter kommer inn. Hvis det, efterat en sådan lovregel og en sådan overenskomst var trådt i kraft, skulde vise sig at de får rett, de som frykter for at dette bare vil bli gjenstand for omgørelser, at det vil komme selskaper som vil drive også i den sektor det her dreier sig om, - vel, for det tilfelle mener jeg at man må ha inn i selve overenskomsten en bestemmelse som sier at den gjelder kun så lenge ikke en fremmed tredje makt kommer inn på området. Men det neste skritt blir naturligvis at man forsøker å få andre makter til å slutte sig til overenskomsten, sådan at de makter som har interesse av dette må respektere den overenskomst som er truffet for denne del av de antarktiske egne, The Falkland Islands Dependencies. Man vil jo skjønne at det her ikke dreier sig om sådanne veldige havområder, det er der nede ennu plass for pelagisk hvalfangst i stor utstrekning; men selvom vi vilde forsøke på - jeg vil ikke si det sterkere - selvom vi vilde forsøke på i denne sektor å regulere den pelagiske hvalfangst av hensyn til de norske interesser, som vi har så mange av der nede - det gjelder jo så mange konsesjoner - så vilde allikevel den pelagiske hvalfangst fremdeles kunne gå for sig, og så lenge der ikke er internasjonale avtaler, vil den ha havområder nok å virke på. Men vi har her, mener jeg, veldige interesser å vareta. Vi har våre store hvalselskaper, som nu har hatt disse konsesjoner og som har tilført vårt land store rikdommer i de

senere år, og vi plikter å gjøre hvad vi kan for at ikke dette plutselig en vakker dag skal avbrytes, enten ved at konsesjonene nektes dem, eller ved at man er med på en utrydning av hvalbestanden, slik at selskapene en vakker dag står overfor det forhold at det er ganske ulønnsomt å drive med hvalfangst. Jeg mener at disse hensyn gjør at det er riktig å følge den linje som jeg har antydnet her.

Det er sagt at om de norske selskaper ikke skulde få konsesjon, så er det ikke værre med det, de kan gå over til å drive pelagisk akkurat som de andre. Ja, det vilde jeg svært gjerne at nogen som har innsikt på hvalfangstens område skulde uttale sig om, for det er mig sagt, at det å gjøre om en landstasjon - og det er jo det våre selskaper har mest av der - og begynne å bygge disse store flytende kokerier på 14-15 tusen tonn, det vil kreve så megen kapital at disse selskaper kanskje ikke vil kunne greie det. Det vil bli å legge om helt fra nytt av, og det er et spørsmål om disse selskaper kan gjøre det. Alt det materiale de har idag, det blir da helt verdiløst, det må kastes vekk som skrapjern, det blir intet verdt, de må begynne helt fra nytt av og legge materialet helt om. Det er visselig en meget betenkelig sak. Det var ingen sak hvis man bare kunde si: Den pelagiske hvalfangst ligger for nordmennene, og hvis de som nu har konsesjoner ikke får disse fortsatt, så får de i Guds navn gå over til pelagisk fangst. Det var ingen sak, mener jeg, hvis det var så lettvindt. Men det er det ikke. Det er, som jeg nettop har forklart, omtrent en umulighet kan man si for et selskap med kokeri på land å benytte noget av sitt materiale ved å gå over til pelagisk fangst. Hvis de er kapitalsterke nok kan de annullere alt sitt gamle materiale og skaffe sig nytt, men det er de færreste selskaper som er i den forfatning at de kan gjøre det.

Jeg kunde selvfølgelig citere en hel del av dokumentene i saken, men det anser jeg for det første av liten nytte, og dessuten vilde det være å trassere for sterkt på Stortingets tålmodighet. Men jeg vilde sette pris på om man vilde uttale sig om denne sak, for det er - det er jeg fullt klar over - en sak av stor betydning. En sådan overenskomst vil naturligvis hos mange rent instinktmessig vekke motstand, idet mange vil si: Nordmennene vil forsøke å hindre havenes frihet, nordmennene som nu har gått i spissen og vært pionerer på dette område skulde her gå hen og vanskeliggjøre for sine egne denne bedrift! Ja, det er et argument som selvfølgelig straks melder sig, men jeg vil be om at man ser litt nærmere på det hele, og ikke straks hefter sig ved denne side av saken. Det er jo ikke noget nytt i og for sig, og man får en overenskomst om en sektor dernede ved The Falkland Islands Dependencies, man har avtaler tidligere om sælfangst i Behringsstredet og forskjellige andre internasjonale avtaler som praktisk talt er analoge med det som foreslås her ved Falkland Islands Dependencies.

Presidenten: Der er inntegnet en rekke talere. Presidenten vil foreslå, at tiden for dem som herefter inntegner sig begrenses til inntil 5 minutter.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Wrangell: Jeg vil forutskikke den bemerkning, at de hvalfangerselskaper som jeg har og er interessert i har landstasjoner og rettigheter iland, så man må ikke opfatte mine uttalelser derhen, at jeg skulde være interessert i den pelagiske hvalfangst. Det som jeg tidligere har anført overfor den ærede utenriksminister, og som jeg også vil si her, det er at jeg tror ikke på at den pelagiske hvalfangst kan hindres. Jeg er nemlig av den opfatning, at det ikke vil være vanskelig for et hvalkokeri å komme inn under et hvilket som helst annet flagg, det har nemlig vist sig meget lett. Man skaffer sig et par stråmenn som danner direksjonen i vedkommende land, og dermed er man fri for den lov, som vi her i Norge skulde foranledige eller bli med på. Ved denne ordning jager man altså bedriftene ut fra vårt eget land og inn under andre flagg, - jeg tror ikke det vil være lett for nogen å hindre det. Det kan nok tenkes, at man kan få endel nasjoner til å gå med på denne lov. Men der er til gjengjeld så mange som spekulerer i å stå utenfor de forskjellige kredse som kan dannes, enten de nu er av internasjonal eller annen art, at jeg ikke tror det blir så lett her å få en lov som kan hindre den pelagiske hvalfangst, jeg tror nær sagt at det vil vise sig umulig. Jeg for mitt vedkommende har rettigheter i tre eller kanskje nærmere fire land, og det vilde ikke forvolde mig nogen vanskelighet, om jeg vilde føre et sådant flytende kokeri over til ett av disse land, og det samme tenker jeg vil være tilfelle for manges vedkommende. Jeg har derfor ikke nogen tro på, at det vilde være til nogen nytte å søke å hindre den pelagiske hvalfangst; jeg tror derimot det vilde være til skade for oss, fordi det vil føre bedriftene ut fra Norge. Det blev nevnt av den ærede utenriksminister, at det vilde være så forfærdelig kostbart dette å legge om disse bedrifter i Sydhavet. Det er imidlertid ikke mange selskaper som har fast stasjon dernede. De fleste på Syd-havet driver med flytende kokerier, og jeg kan opplyse om hvad det vil koste å gjøre om et almindelig flytende kokeri til å kunne drive pelagisk hvalfangst. Jeg har nemlig selv for 2-3 måneder siden vært inne på å ominnrede et større hvalkokeri for å drive pelagisk hvalfangst. Efter innhentet anbud vil det koste en halv million kroner. Det er jo et stort beløp, men det er ikke et så forfærdelig stort beløp, når man tar hensyn til den bedrift det her gjelder. Den ting tror jeg derfor ikke er så vanskelig, men en annen sak er, som også den ærede utenriksminister sa, at man har å ta hensyn til de selskaper som nu har rettigheter dernede. Men det er et spørsmål hvor lenge det vil passe England å fortsette med sine konsesjoner til disse selskaper. Jeg synes det er litt farlig å slå inn på denne vei, for er man først kommet inn på en sådan vei med internasjonale lovforbud mot fangst på det åpne hav, så vet man ikke hvor det til syvende og sist kan føre hen. Og det skulde undre mig meget om der ikke - jeg skal være så forsiktig jeg kan i det jeg uttaler nu - om der ikke ligger noget i det, at England kan synes, at en overgang til pelagisk hvalfangst kunde komme til å gjøre et lite skår i de inntekter det har. Det kunde tenkes at også det spillet inn her, for vi må jo betale

noget for disse konsesjoner. Vi betaler for hvalbåten et visst beløp og vi betaler pr. fat olje en viss avgift. Det er jo ikke så forferdelig store avgiften, men den er dog så stor at det blir endel penger av det, og disse steder dernede har vel ikke gitt så store inntekter før. Jeg vil ikke si, at det er den eneste grunn, de engelske myndigheter kan også ha andre grunner som kan være mere ideelle ved siden av, jeg vil ikke uttale mig om det. Men i det hele tatt synes ikke jeg det smaker å gå den vei, og da især fordi at den ikke fører frem. Jeg tror nemlig bestemt at den ikke fører frem. Det som vil avgjøre, hvorvidt man vil komme til å drive pelagisk hvalfangst eller hvalfangst i det hele tatt, det er om det er lønnsomt, det er det det kommer an på. Og det kan godt være at vi nu går en tid imøte, da det ikke vil bli lønnsomt å drive så å si nogen hvalfangst. Prisen på produktene er gått ned, kronestigningen har gjort sitt. Jeg kan således opplyse om, at en ekspedisjon som jeg hadde ute forrige år hadde det samme kvantum da som vi hadde i 1924. I 1924 fikk jeg for det kvantum og for de produkter vi hadde ombord i skibet, 2 500 000 kr. og i år 1 100 000. Jeg tenker det også viser sig på kursen på de forskjellige aksjer i hvalfangstselskapene, hvorledes forretningen for tiden ligger an. Men det er sådant som kan regulere sig op og ned, så det er jo ikke avgjørende, men det er avgjørende for selve driften, for hvorvidt man oppretter pelagiske selskaper eller ikke. Det har vist sig at det går an å drive pelagisk hvalfangst og få like store om ikke større kvanta enn de selskaper, som har drevet på konsesjon. Herfra undtar jeg selvfølgelig de store stasjoner på Syd-Georgia, dem regner jeg ikke med her, men jeg tenker på dem som ligger på Syd-Shetland. Og med hensyn til nyttiggjørelsen på de store flytende kokerier som man nu har, så tror jeg ikke der vil være nogen ting i veien for å drive fabrikasjon av hvalmel - guano - ved siden av, selv om man driver pelagisk hvalfangst, når man bare har stort nok skib. Det viste sig ihvertfall å gå udmerket på det skib jeg hadde, et av de større skibe her som var innredet for dette. Det har ikke drevet pelagisk hvalfangst, men har ligget som stasjon på et sted hvor vi hadde konsesjon. Jeg tror derfor ikke det vil være så store vanskeligheter med å få dette i orden. Dette med utryddelse av hvalen, som man taler om, det har ikke jeg nogen tro på. Når man vet i hvor mange århundrer og årtusener hvalen har gått i havet, og man tar kartet for sig og ser disse forskjellige små punkter som man har drevet hvalfangst på, så er det jo forsvindende i forhold til det store hav. Det viser sig at der er hval på de fleste steder rundt kloden, naturligvis mer og mindre. Det er ikke alle steder forholdene vil være slike at man lar utruste ekspedisjoner for fangst der; - man kan nesten komme hvor man vil, så treffer man hval. Og nogen mulighet for utryddelse vil det selvfølgelig ikke være, for såsnart forretningen blir ulønnsom, så stopper det av sig selv. Det vilde jo være beklagelig for mange om man skulde drive det dertil også i Sydhavet, hvor fangsten har vært så stor og bra, at man måtte slutte på grunn av mangel på hval, det er så; men når jeg har imot dette, så er det fordi jeg ikke tror at vi bør gå til å skape lover på dette område, som berører virket på det frie hav; for det kan trekke andre lover med sig. Man vet aldri hvorledes det kan utvikle sig, og man

vet heller ikke hvorledes det utigjennem årene kan stille sig med de konsesjoner som man har. Det er spørsmål om man kan få en kontrakt med England, således at den er bindende for alle tider. Det er vel vanskelig, tenker jeg, å få det istand, så man ikke til syvende og sist blir trakassert ut på en eller annen måte. Jeg vil på grunnlag av hvad jeg her har sagt, tilråde, at man ikke går med på en internasjonal lov her. Jeg vil gjøre den bemerkning, at hvis jeg trodde man kunde hindre pelagisk hvalfangst, da vilde jo saken stille sig noget annerledes, for da kunde man si, at de rettigheter vi har dernede, dem beholder vi. Men jeg er av den opfatning, som jeg nevnte da jeg begynte her, at man vil kunne drive like godt under andre flagg og loven er således bare til skade for oss.

Hambro: Det område hvorpå vi her beveger oss er et særlig vanskelig område, og der kan ikke vises forsiktighet nok, når man forhandler på et felt som dette. Jeg tror imidlertid at der på mange hold gjør sig misforståelse gjeldende her når man taler om betenkelighetene ved å gå med på en lovgivning for det frie hav. Det er ikke første gang der blir gitt lover av tilsvarende art. Norge var i sin tid med på å ta initiativet til ikke ubeslektede lover til beskyttelse av selen. Norge og De forenede Stater, England og Rusland begynte ved internasjonal overenskomst å beskytte selen allerede i 1850-årene, ved internasjonal overenskomst endelig tiltrått - hvis jeg ikke husker feil - av de forskjellige makter i 1878. Der har også tidligere under internasjonale forhold opstått tilfelle, som ikke er helt ulik det vi her står overfor. Jeg skal få lov å nevne det nærmeste parallelle tilfelle, fordi det kaster lys over netop den utvikling som hr. Wrangell var inne på og efter mitt skjøn illustrerer nogenlunde, hvorledes utviklingen kan tenkes å gå.

Under den konflikt som almindelig kalles Behringshavkonflikten og som blev pådømt ved voldgiftskjennelse i 1893, stod man likeoverfor spørsmål av temmelig nøiaktig samme art som det det her gjelder. Det gjaldt en beskyttelse av den overordentlig verdifulle pelssælfangst i Behringshavet. De Forente Stater hadde den gang nedlagt påstand om at det skulde være forbudt å fange den pelssæl, og De Forente Staters spørsmål til voldgiftsretten lød slik: "Har De forenede stater nogen ret, og, hvis så, hvilken ret til å beskytte eller eie pelssælene som besøker De forenede staters øer i Behringshavet når sådanne sæl påtreffes utenfor den ordinære 3-milsgrænse?". Og voldgiftsretten svarte ganske logisk, at De Forente Stater har ikke nogen eiendomsrett og ingen rett til å beskytte pelssæl som besøker De Forente Staters øer i Behringshavet, når de påtreffes utenfor den almindelige sjøgrænse. Men retten fastsatte samtidig de betingelser under hvilke pelssæl kunde fanges. Fangst av pelssæl blev forbudt innenfor en sone av 60 nautiske mil rundt Pribylowøene, d.v.s. over et areal av 15 tusen kvadratmil. Dessuten blev det fastsatt en lukningstid fra 1ste mai til 31te juli på et veldig areal, nemlig nordenfor 35 gr. nord bredde og østenfor 180 gr. vest lengde. I den tid av året hvor fangsten var fri, skulde bare skibe med spesiell konsesjon og utrustet med kanoer eller ro- eller seilbåter ha adgang til å fange sæl der. Bruken av garn, skytevåben og

eksplosive stoffe blev forbudt. Det var en avtale mellem De Forente Stater og Det britiske rike, og avtalen førte til den utvikling som hr. Wrangell skisserte, at særlig amerikanerne overførte sine fartøier til japansk flag og drev fangst på pelssæl, idet de gjorde gjeldende at avtalen bare var bindende for de to makter. Avtalen blev så ikke fornyet. Den løp til 1910. Men det blev optatt forhandlinger, og ved traktat av 7. juli 1911 mellem De Forente Stater, Storbritannien, Japan og Russland forpliktet disse makter sig til å skride inn likeoverfor enhver stat som vilde forsøke å drive sådan fangst under sitt flag. Med andre ord, fangsten blev totalt stoppet forat denne dyreart skulde beskyttes. Det heter i traktaten: "Alle de høie kontraherende parter er enig om at samarbeide med hinanden angående sådanne forholdsregler som måtte findes hensigtsmessige og gavnlige for det formål at hindre pelagisk sælfangst .... " Altså, den pelagiske sælfangst blev fra 1911 effektivt stoppet ved overenskomst mellom stormaktene. Der er for tiden en særlig komite under Folkenes Forbund som arbeider med spørsmålet om internasjonale regler til beskyttelse av havets rikdommer. Hvalfangsten er et av de spørsmål som der kommer under overveielse, og jeg tror at man kan være temmelig forvisset om, at like så litt som vi kan gjøre regning på å få drive pelagisk og annen hvalfangst uten å tørne op imot en opinion i andre land, like så litt vil det være mulig for England å gi oss nogen art av sikkerhet for at man i et ubegrenset tidsrum skal få konsesjon. Det vil bli en internasjonal regulering. Det er mulig at hr. Wrangell har rett når han sier at det ikke er nogen fare for utryddelse av hvalen, men det er iallfall et meget omtvistet spørsmål. En kjensgjerning er det at man både i England og i Australien og ganske særlig på Ny-Zeeland har den opfatning at nordmennene utrydder hvalen, og derfor er det en ganske voldsom agitasjon mot den helt ubundne hvalfangst. Jeg tror at hverken regjeringen eller hvalfangerforeningen kan se bort fra dette, når det gjelder å beskytte våre meget betydelige økonomiske interesser her. Vi kan prosedere imot, men opinionen står der. Og det er særlig når det gjelder fangst i disse sydlige farvand præsedens for en beskyttelse, som kan bli meget vanskelig for oss å komme utenom. Stortingets medlemmer vil i dokument nr. 17 finne redegjort for hvorledes Australien og Ny-Zeeland med konsens praktisk talt - stilltiende eller uttalt - fra alle makter har forbudt al perlefangst i et havområde som er like så stort som hvor det nu er tale om å beskytte den pelagiske hvalfangst, og hvorledes man har beskyttet perlefiske og østersfiske rundt Ceylon i en utstrekning som ikke har nogen forbindelse hverken med 3-mils eller 4-mils sjøgrense. Vi opererer her på et grenseområde hvor slagordene om havets frihet og sjøgrensen ikke fullt ut lar sig applisere. Disse ting maner til å gå frem med den aller største forsiktighet. Jeg er helt enig i at regjeringen her nøie må overveie enhver ting før den binder sig, og jeg anser det fornødent av enhver avtale man måtte komme til, gjøres avhengig av Stortingets endelige bifall. Jeg vil tillate mig å peke på hvad jeg også nevnte i utenrikskomiteen at hvis man går til forhandlinger som disse hvorved vi eventuelt viser en imøtekommenhet - jeg vil ikke si likeoverfor England, men likeoverfor visse påståtte

humanitære bestrebelser for å beskytte havets rikdomme, så skulde jeg ønske at man under disse forhandlinger måtte finne adgang til å nevne for at det kunde bli ført til protokolls, ikke som en forhandlingsgjenstand, men som noe der blev nevnt fra Norges side, at vi meget gjerne ønsker at der fra de andre makter kunde bli vist en tilsvarende imøtekommenhet når det gjelder å beskytte de bankområder utenfor den norske kyst som ligger til dels langt utenfor vår 4 mils grense, men hvor fisken til dels har sine gyteplasser og sitt tilhold og hvor det er av betydning for oss å få den beskyttet. Jeg tror det vil ha noen praktisk betydning om det kunde bli nevnt, fordi at internasjonalt er slike drøftelser om beskyttede områder meget aktuelle i de forskjellige land. Jeg kan ikke skjønne hvorledes regjeringen lett kan komme utenom å drøfte disse ting med England, hvis man ikke vil se en kalamitet ramme den norske hvalfangst. Hr. Wrangells opfatning at man uhindret skal kunne drive og at der ikke vil skje noe nevneverdig hvis man fortsetter med det, tror jeg bygger på et utilstrekkelig kjennskap til den internasjonale opinion i disse saker. Men jeg tror at man på ett punkt skal gi ham full rett. Det er dette at når England forhandler med oss og andre, så handler det ikke bare ut fra hensynet til hvalens smukke øine. Der ligger også andre betraktninger bak. Og man er i Norge ofte tilbøielig til å undervurdere den rent forretningsmessige realitet i andre staters forhandlinger. Jeg håper at våre forhandlere vil legge sig på sinde når de drøfter disse ting med England, at de ikke skal feste noensomhelst lit til påstått edelmodighet eller generøsitet fra den annen side. I en yderst bemerkelsesverdig artikkel i "Times" for 13de juni tar "Times" avstand fra en rekke punkter i dr. Hjorts bok om forhandlingene med England om fiskeavtalen, og sier at dr. Hjort ser meget ensidig britisk på dette. Og bladet sier der tilslutt at når han beskylder sine landsmenn for å være utakknemmelige mot England, så kan ikke "Times" gi ham sin tilslutning deri, da Norge ikke har noe å være takknemmelig for. Forhandlingene blev fra britisk side ført fra et rent og klart forretningsmessig standpunkt, og den handel vi kom til, var ikke en dårlig handel for England. Det er en plikt for britiske underhandlere å opnå resultater så billig som mulig. Don Quixotsk generøsitet og gavmildhet har ingen plass i dette lands underhandlingspolitikk.

Anderssen-Rysst: Det var med megen beklagelse jeg hørte på utenrikskomiteens ærede formann hr. Hambro i denne sak. Jeg hadde tenkt mig at hvis dette spørsmål kom op i denne forsamling, så vilde det i all fall ha været en mann som vilde ha været som tigreren i strupen på dem som nu foreslår dette, og den mann vilde ha været hr. Hambro, trodde jeg. Men dessverre har han altså fått et annet syn på dette spørsmål. Jeg kan på ingen måte gi min tilslutning til den linje som den ærede stats- og utenriksminister vil følge i denne sak. Jeg tror at dette her i virkeligheten er en så alvorlig sak som er på tapetet, at Stortinget gjør rett i å tenke både vel og lenge på den før det gir sin tilslutning til en linje som skal binde oss på dette område. Statsministeren sa at man skal ikke se sentimentalt på at det her gjelder å innskrenke de norske borgeres ubegrensede adgang til fangst på det frie hav. Nei, la

det så være. Men så skal man heller ikke undervurdere det moment. Man skal heller ikke se bort fra at vi har tradisjoner på dette område, tradisjoner som er utsprunget av vårt behov for å hevde dette prinsipp, et behov som er begrunnet i våre egenskaper som sjøfolk, og nødvendigheten av å skaffe dette folk livsunderhold. Man sier at det gjelder ikke så meget. Det gjelder bare en konsesjon der nede i Falklandssektoren. Ja, man bør jo også begrense saken mest mulig, hvis man skal ha noe håp om å få den gjennomført i denne forsamling. Men forholdet er nu engang det at engang gjort, osv. Hvis man først kommer til det punkt at Stortinget eller odelsting og lagting vedtar en lov som forbyr hvalfangst i det frie hav, er man kommet så langt for en del av havet, så er det greitt at dette vil trekke den konsekvens etter sig at det vil bli utvidet til et generelt forbud. Man kan bemerke, at foreløbig er ikke det aktuelt. Men det kommer. Jeg vil bare minne om, at av de drøftelser som har været ført her og hvorav der foreligger referat i to nokså svære dokumenter, fremgår det, at det er til en begynnelse nu kun tale om Falklandssektoren. Men det er allerede nevnt under disse drøftelser at Rosshavet står for døren. Og det er greit, at hvis man først er kommet inn på denne linje så vil England og Frankrike som særlig er interessert i å bremse fangsten av rene egoistiske grunner, av hensyn til sine inntekter, komme til å være på oss til stadighet og henvise til det som her er blitt gjort, for å få oss til å vedta et forbud som i virkeligheten stenger nordmennene ute fra hvalfangst på alle hav. Den principielle innvending, sa jeg, må man ikke undervurdere og jeg er overbevist om, at i det øieblikk landets nasjonalforsamling vedtar en lov som stenger nordmennenes frie adgang til fangst i åpent hav, så vil der reise sig en protest blandt de folk som søker sitt erhverv på havet som vil bli både harmfull og kraftig. Det kan man være forvissset om. Der er ingen nasjon i Europa eller i verden som for tiden har større plikt på sig enn Norge til - ut fra sine egne interesser - å hevde princippet om havenes frihet sterkere.

Men hvorfor er så spørsmålet kommet op? Hvordan har man funnet anledning til å innta fra de offisielle norske statsmyndigheters side den sensasjonelle holdning i saken som nu er skjedd, nemlig at den norske regjering gjennom sin diplomatiske utsending i London har åpnet forhandlinger eller bundet sig til et forhandlingsstandpunkt likeoverfor den engelske stat som skal binde norske borgere på den måte som foreslått her? Hvordan kan det være skjedd? Jo, selvfølgelig er der her en interessebrytning. Jeg er opmerksom på, at representantene for den ene interesse, de som nu sitter med konsesjonene, gjerne, meget gjerne vil at den norske stat skal tre inn og verge deres interesser. Det er ikke mere enn forståelig. Men at den norske stat skal engagere sig mot en annen gruppe av interesser som er likeså berettiget og hvis måte å utnytte havet på efter alles samstemmige mening er fremtidens, det forekommer mig å være ganske opsiktvekkende. I fangst- og fiskeribedriften har det alltid været slik, at gamle metoder må avløses av nye og jeg tror ikke, at man på noget område har været så snar til å gå over til det nye som nettop her. Men det som her foreslås, det er, at den norske stat nu ved lov skal forbyde den nye fangstmetode som efter alles

mening er fremtidens! Man skal med andre ord sette en norsk lov mot fremskritt på dette område. Det er i virkeligheten tilfellet. Jeg begriper ikke, at den side av saken ikke har fått en større plass i statsministerens overveielser. Hvad betyr det her at vi stenger fremtiden, hvad betyr det, at vi setter bom for at den norske hvalfangstbedrift skal bli moderne, stå på høide med sin tid? Vil man derved kunne utelukke at bedriften blir moderne? Ingenlunde! Det kan man ikke utelukke, det er greit. Ti bedriften er levende og får den ikke virke fra Norge under norsk flagg, så kan man være rolig for, at den søker ut og går under fremmed flagg. Hr. Wrangell var inne på dette og jeg vil gi min tilslutning til hvad han uttalte der. Og jeg vil videre få lov til å uttale, at jeg er bekjent med, at i det øieblikk Stortinget skulde vedta en sådan lov så vil man få se, at de selskaper man mener å skulle stenge ute eller den bedrift - jeg tenker ikke på selskapene, jeg tenker på bedriften som sådan - den bedrift man tenker på å stenge ute vil være å finne under fremmed flagg; norsk besetning, norsk mannskap o.s.v., men ikke under norsk flagg, men under utenlandsk flagg, amerikansk flagg, hollandsk flagg o.s.v. Det er et overordentlig betenkelig skritt.

Så sier man: Javel, vi er opmerksom på betenkelighetene også; men vi må ta standpunkt for det bestående av hensyn til å beskytte de store interesser der er. Javel, det er så at der er store interesser - det er så det, jeg innrømmer tilfulle det at der er store interesser; men efter å ha gjennomlest dokumentene kan jeg ikke frigjøre mig fra inntrykket av at man her for det første har været noget for snar. Det er en innvending av en noget annen art; men jeg nevner det, mens jeg husker det. Man har her været for snar til å gripe inn. Hvis det er så, - det bestrides jo - men hvis det er så - at det er nødvendig å begrense hvalfangsten på den måte som her er foreslått, hvis det er så, hvorfor skal det så være Norge som går til England med forslag om en norsk lov, før man vet, hvilket standpunkt England definitivt vil innta til disse konsesjoner? Det er da en bakvendt fremgangsmåte. Det er å begynne fra den gale ende, fullstendig, dette. Jeg har inntrykk av og jeg kan ikke fri mig fra det inntrykk, at der har været utvist adskillig ubehendighet i denne affære, både på det første forberedende stadium og siden. Jeg beklager meget at saken skal være kommet i den stilling nu, at regjeringen har trådt inn her, før Stortinget har hat nogen anledning til å ta standpunkt til dette spørsmål, som utvilsomt kommer til å reise en skarp strid. Jeg kunde ha lyst til å citere nogen av de foreliggende dokumenter, hvis det er sådan å forstå, at det er av avgjørende betydning for den ærede stats- og utenriksminister, det som skjer her idag, om han vil benytte de forhandlinger som skjer her i dette møte som basis for sin videre optreden, og eksempelvis oppfatter den ting, at Stortinget ikke fatter en uttrykkelig beslutning her, som en fullmakt for sig til å forhandle med England, med det resultat - la os si det positive resultat, at neste Storting - dette Storting kan det ikke bli tale om - vedtar en lov, som forbyr nordmenn fangst på det frie hav. Men jeg forstod ikke statsministeren slik at han vilde gjøre det. Såfremt jeg skulde ta feil heri, vil jeg for mit vedkommende komme tilbake til det spørsmål, og jeg vil da også

lese op nogen av dokumentene her som et minstekvantum av det som jeg mener Stortingets medlemmer bør kjenne til av disse mange dokumenter, før Stortinget går til nogen avgjørelse.

Hr. Hambro sa, at dette var ikke noget nytt, og han henviste i den anledning til sælloven. Såvidt jeg forstod siktet han til en lov om fredning av sæl i Nordishavet. Jeg skal komme tilbake til denne lov, men jeg vil først forutskikke den bemerkning, at man ikke må forstå mine uttalelser derhen og ikke underlegge mit standpunkt dette, at jeg vil motsette mig at Norge skal være med i de internasjonale bestrebelser for å frede bestanden, hvis det er nødvendig. Det er ikke min mening, men jeg er imot at Norge skal gjøre det på den måte, at den norske regjering skal gå til England og tilby England en norsk lov, i ermet så å si på et forhastet tidspunkt, og at vi skal slutte en avtale med England, hvorved man i virkeligheten ikke vil komme til å frede bestanden, fordi den bare gjelder Norge og England. Er vi nu så sikre på at de andre stater vil tiltrå en sådan avtale, er vi sikre på at vi får Holland med, er vi sikre på at vi får Argentina med, er vi sikre på at vi får De forenede stater med, at vi får Spania med? Spania kan hende, for det er jo konsesjonsutsteder. Frankrike får vi med, England får vi med, det er sikkert nok, fordi de har den største interesse av å begrense fangsten på grunn av de inntekter de har av den stasjonære fangst, den fangst som må ha konsesjon av franske og engelske statsmyndigheter for å kunne drive. En annen ting er at vi ikke skulde være med på internasjonale fredningsbestemmelser, hvis det er nødvendig, det mener jeg ikke. Jeg mener vi skal erklære os villig til det; men denne måte å gjøre det på er jeg ganske og aldeles uenig i.

Hr. Hambro sa at der var precedenser tidligere, og han nevnte loven om fredning av sæl i Ishavet. Jeg skal lese op lovens første paragraf for å vise, at dette er noget helt annet. Det faller på ingen måte i tråd med den linje, som Utenriksdepartementet her har holdt, og som det vil ha anbefalet av Stortinget, - på ingen måte. Det heter i lovens § 1: "Naar det erfares, at fremmede Stater, hvis Skibe eller Undersaatter drive Sælfangst paa Havstrækningen mellem 67⁰ og 75⁰ nordlig Bredde og mellem 5⁰ østlig og 17⁰ vestlig Længde fra Greenwich Meridian, have fattet eller ville fatte tilsvarende Bestemmelse, kan Kongen fastsætte et Tidsrum av Aaret, hvori det skal være Besætning paa Norsk Skib og enhver Norsk Undersaat forbudt paa bemeldte Strækning at dræbe eller fange Sæl, derunder indbefattet Klapmyds." Ja vel, men man sier ikke at det skal være forbudt å fange sæl på den måte, men tilladt på den måte; men man sier at hvis de andre gjør likedan, så går Norge med på at sælen skal være fredet - helt generelt fredet - en viss del av året. Det faller i en helt annen gate enn det som er foreslått her. Og dette som er skrevet i loven av 1876, det er vi med på, men vi er ikke med på det annet her, dette at vi skal gå til England og få en separat ordning, for hvilken vi ikke har nogen garanti for, at den vil bli respektert av andre nasjoner. Jeg mener med de uttalelser jeg her er kommet med - det er næst siste dag Stortinget er samlet, så man får fatte sig mest mulig i korthet, - å ha git en ut fra mine synspunkter bestemt advarsel

imot, at vi går denne vei. Jeg kan ikke tiltrø den linje som Utenriksdepartementet her følger, og jeg vil håpe at Stortinget ikke på noget tidspunkt vil gi sin tilslutning til den politikk.

Rye Holmboe: Jeg er tilbøielig til å uttale min beundring eller min forundring over, at min høit ærede kollega fra komiteen, hr. Anderssen-Rysst ser sig istand til å uttale sig i et så vanskelig emne som dette med den grad av sikkerhet og overlegenhet, som han her gjør. Jeg tror nok, det er nødvendig, at vi nogen hver, selvom vi har lest mere eller mindre av de dokumenter, som foreligger i denne sak, går litt forsiktig tilverks også i våre uttalelser her i Stortinget på sakens nuværende stadium. Det er dog ikke så greit og så enkelt å si tvert nei, slik som hr. Anderssen-Rysst synes å mene. For det første vil jeg gjøre et par innvendinger til uttalelser, som hr. Anderssen-Rysst kom med. Hvad jeg hadde tenkt å si her, lå i grunnen i et noget annet plan, men hans uttalelser foranlediger mig til straks å ta visse reservasjoner likeoverfor, hvad han sa. Det er ikke så, at vi her går til England, som hr. Anderssen-Rysst sa, og ber om å få en avtale om det ene eller det annet. Vi gjør ikke det. Sakens gang har vært den, at der fra engelsk side underhånden er rettet henvendelser til oss som den nasjon, som ved siden av England og fremfor England hadde de store hvalfangstinteresser, om å treffe avtaler i disse spørsmål. Jeg kan heller ikke være enig med hr. Anderssen-Rysst i, at den sælfangstavtalen, som vi har gått med på, og som ennå er gjeldende, ligger sådan i et helt annet plan enn det, som det her er tale om. Her er spørsmål nu, om vi vil gå inn på en overenskomst med England om, at vi skal forby våre undersåtter å drive villt og uhindret pelagisk hvalfangst. Det er ikke så vesensforskjellig fra den ting, at vi har påtatt oss å forby våre undersåtter å drive selfangst under visse forhold. Der er under utvikling i Europa innen alle civiliserte folk en sterk følelse av, at den hvalfangst, som nu drives av nordmenn, er en rovfangst, at man står i begrep med å utrydde eller iallfall i høi grad å decimere den hvalbestand, som er i havet, at dette er civiliserte nasjoner uverdige, at det må gjøres noget for å begrense den hvalfangst, og at man, i likhet med hvad man har foretatt for så mange slags landdyr, innfører en fornuftig fredning, som kan sikre menneskene det utbytte, som fangsten av vedkommende dyr kan gi, men allikevel bevare dyrebestanden. En sådan opinion er under utvikling, og den er meget sterk, og vi kommer til å måtte bøie oss for den. Om vi nu avviser Englands tilbud om å være med på begrensning av fangsten i The Falkland Islands Dependencies og om vi sier til våre hvalfangere: vel, dere får omlegge deres hvalfangst til pelagisk fangstmåte, om det kan skje uten store økonomiske ofre, det vil allikevel ikke være mulig for oss å kunne drive en sådan ubegrenset pelagisk hvalfangst, som vil være nødvendig, for at bedriftene skal være lønnende. Vi vil gjennom internasjonale forhandlinger måtte tvinges inn i en begrensning. Om vi nu til å begynne med går sammen med England om en overenskomst om å begrense fangsten i det farvann, som det her gjelder, så mener jeg vi hverken lager presedenser, som vil være oss til skade, eller foretar noget, som vil være

norske borgeres fortsatte initiativ og ekspansjonstrang til hinder. Vi stenger ingenlunde for fremtiden, som hr. Anderssen-Rysst sa, om vi går med på en overenskomst med England i dette stykke. Vi sikrer våre store hvalfangstinteresser, de nu eksisterende store hvalfangstinteresser, i ethvert fall en avviklingstid, og det har sin store betydning. Jeg er enig i, at en overenskomst med England, sådan som her antydnet, kanskje ikke vil komme til å ha så lang varighet, at den på grunn av tidenes egen utvikling vil komme til å oppløse sig selv og ikke få nogen langvarig aktualitet, men imidlertid vil vi kunne opnå å få fornyet de konsesjoner, vi har der, for et noget lengere tidsrum og derved sikre den eksisterende norske bedrift en passende avviklingstid og slippe å få en plutselig omforming av hele bedriften ved overgang til pelagisk fangst og abandonnering av en hel del av det materiell og den kapital, som er nedlagt i fangsten, sådan som den nu drives. Vi vil slippe å få dette nu i de værste år og i en vanskelig tid for vårt land. Vi risikerer, mener jeg, overordentlig lite ved å gå med på denne overenskomst, som det her er tale om; men vi risikerer særdeles meget ved å stille oss avvisende her. Det er ikke så meget, som forlanges av innrømmelser fra vår side. I grunnen forlanges det ikke annet enn at vi skal se på dette spørsmål ut fra et almindelig humanitært standpunkt. Når man taler om de farlige konsekvenser, vil jeg ikke tilbakeholde den bemerkning, at hvis vi ved en overenskomst med England kan få slått fast prinsippet om at visse deler av det frie hav kan gjøres til gjenstand for en viss lovmessig begrensning fra de forskjellige interesserte staters side, så ser jeg deri en mulighet for å få ordnet et forhold som vil ha den aller største interesse for vårt eget land. Jeg ser en precedens for et fremtidig forsøk iallfall på å få begrenset trawlingen utenfor vårt eget territorialfarvann på visse strøk av vår kyst hvor jeg tror at trawlingen umiddelbart utenfor territorialfarvannet medfører den aller største skade og risiko for oss. Jeg ser ikke noget betenkelig i det. Hvis vi nu skulde avbryte disse allerede innledede forbindelser med England, er det ikke tvil om at de konsesjoner vi har, ikke vilde bli fornyet. Den kapital som er lagt i dem, vilde iallfall bli betydelig redusert; en hel del av kapitalen vilde være bortkastet. Den bedrift som nu er lønnsom fordi at man har de faste stasjoner innenfor et utmerket rikt felt, den bedrift vilde bli av en meget mer tvilsom og usikker art, og det mener jeg at vi plikter å ta hensyn til. Jeg er slett ikke av dem som tror så ubetinget på Englands edelmodighet og gentilitet. Jeg er enig med dem som mener at det under våre tidligere forhandlinger kanskje har vært handlet med litt for meget tillid i så henseende. Men i disse spørsmål tror jeg man kan si at våre interesser faller sammen, og at man kan treffe en avtale således som det har vært antydnet fra engelsk side, uten hverken å gå vår egen frie selvbestemmelsesrett og suverenitet for nær eller å skade viktige norske interesser, men vel gavne allerede eksisterende norske interesser i høi grad. Jeg mener derfor at Stortinget her direkte eller indirekte bør gi regjeringen sin tilslutning i den linje som utenriksministeren har antydnet for de videre forhandlinger med England.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg tror at man skal være litt forsiktig med å teoretisere for meget om dette spørsmål. Det er neppe det rette tidspunkt og den rette anledning til å dra inn vår stilling til havenes frihet og vår rett til det åpne hav, som f.ex. hr. Anderssen-Rysst gjorde i sterk utstrekning. Det er av de ting som naturligvis kan fenge følelsene og som høres overmåde tiltalende, dette at vi hevder havenes frihet og vår rett til det åpne hav, men den slags teorier kan ofte stå i veien for praktisk politikk og kan komme til å skade norske interesser på havene mer enn de tror som hevder dette tiltalende teoretiske standpunkt. Her er det i virkeligheten et meget konkret spørsmål som reiser sig. Det gjelder store hvalfangstinteresser som vi har i et begrenset område av verdenshavene, de såkalte Falkland Dependencies, en stor sektor av sydhavet hvor vi i mange år har fanget med konsesjoner fra Stor-Britannia, et område hvor vi ikke selv er herre over landet, men hvor landet tilhører andre, og hvor disse andre med års mellomrum har gitt oss konsesjoner og tillatelse til å utnytte landet til hvalfangststasjoner, som alle mener er av den største betydning for bedriften. Så reiser det rike som eier dette store landområde hvortil vi er knyttet med så sterke interesser, så reiser det rike spørsmålet om det ikke på grunn av den store beskatning som finner sted av hvalen, og av hensyn til å beskytte den, er på tide at det treffes særbestemmelser om fredning av eller beskyttelse av hvalen ved en innskrenkning av fangsten på dette havområde. Man må huske på at dette spørsmål er reist av Stor-Britannia lang tid før det var tale om pelagisk hvalfangst. Hr. Anderssen-Rysst fremstillet det som om det var oss som hadde nærmet oss Stor-Britannia i dette spørsmål, og det var så klosset og tåpelig gjort, man skulde bare ha latt som ingenting. Nei, man kan ikke late som ingenting, all den stund en bedrift er avhengig av et annet land i den grad som vår hvalfangst er på dette område. Som sagt, lang tid før det var tale om pelagisk hvalfangst, reiste Stor-Britannia spørsmålet om ikke hvalfangsten der nede gikk for sig i en utstrekning som kunde bli til fare for bestanden. Vi forsto i Norge at dette berørte våre interesser på det aller føleligste, og vi vilde uhyre nødigg at England ganske ensidig skulde slå dørene i lås for ansiktet på oss. Vi forstod at vi risikerte det, og for å undgå det, sa vi: Kan ikke vi få være med og studere dette spørsmål? Vi er så erfarne på havfangstens område at vi kan yde dere nyttig, videnskapelig hjelp i de undersøkelser som finner sted, og England var straks villig til det. Disse havundersøkelser blev opdelt i et nordisk og et sydlig felt, det nordiske under ledelse av professor Hjort, det sydlige under engelsk ledelse, og man blev enig om at resultatene skulde sammenarbeides. Nu er de engelske undersøkelser på dette sydlige felt ennu ikke avsluttet. Det er den store og velkjente "Discovery"-expedisjon. Discoveryexpedisjonen kommer hjem i oktober, og alle som kjenner til dette, selvfølgelig også hr. Anderssen-Rysst, vet at i oktober måned vil dette spørsmål bli brennende i Stor-Britannia, og alle vet på forhånd at Stor-Britannias interesser i høi grad går i retning av å innskrenke fangsten. Så er altså spørsmålet: skal vi på dette begrensede område det gjelder, erklære os villig til å imøtekomme Storbritannias ønske, - er

det i vor interesse? Dertil er å svare et ubetinget Ja. Det er i vor interesse på dette begrensede felt å imøtekomme Storbritannias ønske. Saken er at Storbritannias interesse av å få hvalen fredet, å få hvalfangsten innskrenket på dette område, slik at dens beskatning ikke blir for stor, faller i høi grad sammen med vor egen interesse. Det er kanskje sandt som hr. Wrangell sa, at hvalen freder sig selv. Er utryddelsen blitt så stor at det ikke lengere lønner sig, så holder ekspedisjonene op. Men den slags "fredning" er ikke av nasjonaløkonomisk interesse, og heller ikke av nogen interesse for dem som driver hvalfanst. Nasjonaløkonomisk og for dem som driver hvalfangst er det en fremtrædende interesse, at denne fangst kan holdes jevnt utover, slik at den blir stedsevarende eller i hvert fall langvarig. Intet er mere skadelig for en bedrift enn voldsomme kurver op og ned, og det vil være overordentlig lite gavnlig for Norge, om hvalfangsten dernede gik for sig i en sådan utstrekning at den så å si måtte stoppe av sig selv, fordi bestanden tilsist ikke blev tilstrekkelig stor til å fortsette fangsten i likhet med hvad tilfellet har været på mange andre hav tidligere. Altså er det i vor interesse i dette strøk å få hvalfangsten sådan begrenset, at fangsten kan bli kontinuerlig. Men vor interesse er også, at hvis dette skal skje, bør det skje således at vi får beholde vore konsesjoner, og det spørsmål som da reiser sig likeoverfor Storbritannia for dette havområdes vedkommende er det: Hvorledes vil Storbritannia stille sig hvis vi går med på å innskrenke hvalfangsten på dette område, innenfor en rimelig grense som vi selv er med på å bestemme? Hvorledes vil da Storbritannia stille sig overfor vore konsesjoner? Vil Storbritannia til gjengjeld for at vi erklærer os villig til å være det behjelpelig med å frede hvalen eller innskrenke fangsten, sikre os vore interesser, slik at de norske fangstselskaper, som praktiserer denne gjensidige ordning, får enerett til fangst dernede? Det er det store spørsmål, og her har de forhandlinger som hittil har været ført, vist at Storbritannia er villig til dette. Storbritannia er altså villig til på dette område, hvor vi har fanget og har været avhengig av Storbritannias konsesjon, å la Norge beholde eneretten, så lenge en slik overenskomst varer. Dette er en så stor fordel, at rent praktisk forretningsmessig forstår ikke jeg at det her kan være tale om noget krenkende for nogen av partene. Storbritannia eier landet, vi behøver landet, og vi mener alle at landstasjoner i disse værharde strøk i hvert fall betegner en stor fordel. Vi behøver dem. Storbritannia, som eier landet, sier at vi skal få beholde stasjonene iland, hvis vi blir enig om visse innskrenkende bestemmelser med hensyn til fangsten. Vi er avhengig av Storbritannia på dette område, som fremmede fiskere, som fremmede entreprenører er avhengig av Norge, når de er innenfor vore grenser. Men, heter det, nu er der igangsatt en ny fangstmetode, nemlig den pelagiske, man kan fange uten hensyn til stasjoner iland. Ja, la os nu fremdeles holde os til dette begrensede område, - og her vil jeg gjerne høre hvad en så erfaren mann som hr. Wrangell mener: Tror ikke hr. Wrangell, at det vil være til stor skade for de norske hvalfangstinteresser, om Storbritannia nekter os vore konsesjoner i The Falkland Dependencies, og gir dem, som det

har været antydnet, til engelske selskaper, som benytter norske fangstmenn for å nyte godt av deres erfaring og dyktighet, og kanskje endog driver under norsk ledelse? Man gir dem til engelske selskaper, og lar de norske selskaper, som har drevet dernede i årtier, blir kastet ut på det åpne hav for å drive pelagisk, - tror ikke hr. Wrangell at det i høi grad vilde være til skade for de norske interesser, hvis der optrådte med stasjoner på land et like stort antall nye engelske selskaper, som drev fangsten med landstasjoner, samtidig som de gamle norske selskaper måtte drive utelukkende fra sjøen? Tror ikke de folk, som har erfaring på dette område, at det vilde være til skade for hvalfangsten, og at vi kunde komme inn i det konkurranseforhold, som desværre så ofte er tilfellet hvor det gjelder norske foretagender, at man eter hverandre gjensidig op. Og det vet enhver som kjenner til disse forhold, at det er ikke bare Storbritannia som med bekymring har sett på, at fangst nu også foregår pelagisk, nettop i dette område, som allerede før var så sterkt beskattet av norsk foretagsomhet gjennom faste stasjoner. Det er ikke bare Storbritannia som har følt dette, men det er også Norge som har følt det. Og nu begynner den sedvanlige norske konkurranse, med beiting på samme gressmark slik at ingen blir mette. Enhver som fanger der nede, erfarne hvalfangere sier at beskatningen av hvalen i disse strøk er så stor at det begynner å gå utover hvalbestanden. Har ikke vi da en interesse - jeg snakker ikke om en filantropisk eller en humanitær interesse, jeg snakker kun om den praktiske og økonomiske interesse - har ikke vi da en praktisk og økonomisk interesse i å treffe en overenskomst med det rike som eier landet der nede, for å beskytte vår egen hvalfangst? Jeg skulde mene jo. Og jeg vet ingen annen utvei enn den at man treffer en slik overenskomst. Det kan jo ikke være noget krenkende for nogen. Hadde det vært ingenmannsland, hadde det bare vært påstått å være Storbritannias, da hadde saken stillet sig anderledes, men her gjelder det land, som vi gjennom år har anerkjent som britisk ved å motta konsesjoner, og da tror jeg ikke man skal lukke øinene for hvilken betydning en ordning her vil ha for vår egen hvalfangst. Ja, sier man, men hvordan skal det gå med det ene norske selskap som fanger pelagisk her, selskapet "Globus"? Ja, i alle forhandlinger er der tatt forbehold om, at hvad der er, skal bli. Det pelagiske selskap som er der skal enten få konsesjon til å fortsette som før, eller utløses slik at overenskomsten ikke skal gå utover noget nu eksisterende selskap. Men hvad der er i vår interesse, det er å beskytte mot videre kappestridsutvikling der nede, og det er en like stor norsk interesse som det er en britisk. La oss ikke lukke øinene for det, la ikke teorier stå i veien slik at vi kanskje medvirker til å ødelegge en bedrift som i stor utstrekning i disse vanskelige år har bidratt til at det ikke er så mørkt her i landet som det ellers vilde ha vært. Man taler om at vi kommer inn på det å beskytte fangst på det åpne hav. Ja, det er ganske sant, men man må huske på, at her gjelder det kun en sektor av det åpne hav, som står i nøie forbindelse med den fangst som foregår i land, og hvor det nettop er i vår interesse - for det er bare Norge som driver fangst - at der settes grenser for den pelagiske hvalfangst. Og hvad nu det åpne hav i det hele tatt angår, så skal man huske

på noget, og det er at det åpne hav bare er fritt så lenge det er internasjonalt anerkjent å være fritt. Men hvor det gjelder et havdyr som hvalen, om hvis bevarelse der hersker et samstemmig ønske blandt alle civiliserte folk, der skal man ikke føle sig for sikker på havets evige frihet. Den bevegelse som er oppe i alle land er så sterk, at vi må ikke tro at vi ensidig kan motsette oss den. Vi kan så meget mindre ensidig motsette oss den, fordi vi her har sådanne sterke økonomiske interesser, hvad andre ikke har. Men i det arbeide for internasjonalt å frede hvalen vil det være av den aller største betydning at vi står sammen med Storbritannia. Hvis Storbritannia og vi, som har de største praktiske interesser, vi på sjøen, Storbritannia ved at det eier landstrekningene rundt en masse av de hav hvor der fanges hval - hvis vi står sammen når vi kommer til de internasjonale drøftelser, vil det ha den største betydning for resultatet av disse internasjonale drøftelser. Har vi f.eks. i denne sektor av havet som det her gjelder, fått slått fast, at der fanger Norge med så og så mange båter, la oss si med 30 skytterbåter, så vil det resultere i når vi kommer til internasjonale forhandlinger, at både Storbritannia og Norge sier: The Falkland Dependencies er allerede ordnet på tilfredsstillende måte; der er antallet av båter blitt innskrenket, så og så mange norske båter fanger der, det er i orden. Hvis vi derimot kommer til de internasjonale forhandlinger uten å ha samarbeidet med det mektigste rike som eksisterer på dette område, så vil forholdet bli det at Storbritannia ikke vil ha nogen interesse av å beskytte våre interesser - tvertimot. Det kan meget lett hende at den misstemning som vil opstå ved at vi ikke har vist imøtekommenhet på dette område kan være så sterk, at vi får Storbritannia mot oss, og da vil det antall av båter som blir fordelt på disse strekninger der nede neppe bli forbeholdt Norge. - Det er under disse omstendigheter at jeg tror at vi skal stikke fingeren i jorden og undersøke dette spørsmål rent praktisk. Det nytter ikke teoretisk å si at Storbritannia gjør hvad det selv vil, og at Storbritannia handler i egeninteresse. Ja, det gjør vel de aller fleste nasjoner. Det er i vår politiske egeninteresse å samarbeide med Storbritannia hvor det gjelder disse viktige havspørsmål, og ikke motarbeide det. Det er sandelig i vår interesse på dette område å ha Storbritannia til venn og ikke til det motsatte, det skal man huske på. Man skal ikke tale så meget om å stenge for fremtiden. Kanskje kan et feiltrinn, skjedd ut fra rent teoretiske, smukke prinsipper om havenes frihet stenge for fremtiden i større utstrekning enn nogen nu aner.

Bruun: Jeg vil begynne med å si at jeg personlig ikke har nogen økonomisk interesse i den hvalfangst som det her er tale om. Jeg ser dette spørsmål slik, at vi står i en tvangssituasjon. På den ene side har vi våre konsesjoner på Syd-Shetland og Syd-Georgia, på den annen side har vi de interesser som knytter sig til det store frie hav og de interesser som i fremtiden måtte komme til å knytte sig til det. Imidlertid finner jeg at sån som situasjonen er må jeg anbefale den linje som regjeringen har valgt. Jeg kan nemlig ikke se at det er noget offer for oss, noget som vi opgir så

lenge som denne overenskomst kan begrenses til The Falkland Islands Dependencies. Man må huske på at hvis dette hadde vært eller i det hele tatt hadde kunnet være norsk område, også det som er så å si internasjonalt, så vilde Norge selv ha begrenset konsesjonenes antall dernede. Der vilde ikke fanget flere selskaper enn der nu for tiden gjør, idet der ikke er plass til flere selskaper enn de som opererer. Så har det vært anført at det skulde være så lett å legge bedriften om til pelagisk, og der er fremkommet adskillige misforståelser under behandlingen av det spørsmål. Der er to eller tre fangstområder som omfattes av The Falkland Dependencies. Først har vi Syd-Shetlandområdet, hvor der opererer 7 norske kokerier og en norsk landstasjon. Her i Syd-Shetlandområdet er sikkerlig pelagisk hvalfangst mulig. Det hadde ikke vært noget større iveien for å omlegge bedriften dernede annet enn de økonomiske hindringer. Det er delvis innenskjærs farvand, delvis smult i isbugtene, så pelagisk hvalfangst er meget gjennomførlig, men det er den store mangel ved det, at de kokerier som er der idag, ikke er skikket for pelagisk hvalfangst. Det er ikke bare, som hr. Wrangell sa, å ombygge dem og koste en halv million kroner på det. Nei, hele kokeriet må være nytt. De kokerier som er der idag, er altfor små. Det er fartøier på fra 5 000 - 9 000 tonn som er der, men de fartøier som skal til for ordentlig pelagisk fangst er fartøier på 13 - 14 000 op til 15 000 tonn. Det har vært sagt at den pelagiske hvalfangst ikke kan utnytte råmaterialet godt nok. Jo den pelagiske hvalfangst kan utnytte det, men den kan ikke utnytte det med de små kokerier som for tiden arbeider på Syd-Shetland. Det må være store kokerier, hvor der er plass til å bearbeide hvalen og hvor der er plass til å sette op en guanofabrikk. Hvad vil det si for økonomisk offer i en bedrift, å skulle legge om fra de kokerier de har idag og til de kokerier, som er nødvendige? Det vil ikke bli tale om en halv million pr. kokeri, men jeg tenker heller man vil komme op i et par millioner pr. kokeri. Og Vestfold og hvalfangsten idag står ikke rustet til å ta et sånt økonomisk løft. Vi har praktisk talt ingen banker dernede. Selskapene kom hjem i år uten å ha tjent noenting. Det er kanskje et, høist to selskaper som viser et lite overskudd. Våre største og beste selskaper på Syd-Shetland, slike som "Hektor", viser et par hundretusen kroners underskudd med den samme fangst som de hadde for to år siden, og hvorpå de hadde et par millioner kroners overskudd. Hvor skal de få penger fra til å legge om bedriften? Så har vi det annet fangstfelt i The Falkland Dependencies. Det er Syd-Georgiafeltet. Dette er vårt rikeste fangstfelt, og der har Norge de største økonomiske interesser for såvidt som det er de selskaper som i de siste år har fanget mest og tjent mest, og som har beskjefitiget det største antall folk. Her i Syd-Georgiaområdet er efter sakkyndiges utsagn pelagisk hvalfangst ikke mulig. Det er en av de værhardeste strekninger i verdenshavene. Der går et hav dernede som næsten ingen mennesker kan tenke sig uten at de selv har sett det med sine egne øine, og fagfolk på den pelagiske hvalfangsts område mener at pelagisk kan der ikke fanges i Syd-Georgiaområdet. De konsesjoner som vi der har, og den fangst som der drives, vilde være praktisk talt tapt for norske interesser. - Så har vi det tredje felt, som netop er opdaget og påbegynt i de siste år,

nemlig Syd-Orkneyfeltet. Der har der i de siste år vært drevet både pelagisk og ikke pelagisk, så der er sannsynligvis en pelagisk hvalfangst mulig. Og der er også de opererende kokerier så store at det muligens ikke vil være sånt stort offer.

Slik ligger altså saken an, at vi vilde tape forferdelig meget på å bli nektet konsesjon, samtidig som jeg ikke kan forstå at vi yder noget større offer ved å nekte norske borgere pelagisk hvalfangst i dette avgrensede område, The Falkland Dependencies. Hr. Hambro nevnte at her må gåes frem med den største forsiktighet, og det er jeg aldeles enig i. Derfor mener jeg at området, som statsministeren sa, må absolutt begrenses til The Falkland Dependencies. Der må ikke stå i loven slikt, som jeg har sett i et utkast; "hvor det på internasjonalt havområde synes ønskelig" o.s.v. Selve uttrykket "the Falkland Dependencies" bør stå i den eventuelle lov.

Så nevnte hr. Hambro den opinion som er mot hvalfangsten på Ny-Zeeland. Ja jeg studerer på om ikke denne opinion er nokså overdreven. Hva har i det hele tatt Ny-Zeeland med det å gjøre? Der har Rosshavet i århundreder ligget som et uopdaget felt. Der er ingen som har utnyttet de store rikdomme som der er der, og så settes der inn norsk initiativ, norsk vovemot, norsk kapital, norsk arbeide og så opdager de dette rike hvalfangstfelt i Rosshavet, og det ser ut som om vi skal komme til å tjene penger - hvilket vi nu forøvrig ennå ikke har gjort - men der fanges en masse hval. Og så plutselig blir det så forferdelig for Ny-Zeeland at nordmennene fanger hval i Rosshavet, på et helt internasjonalt område hvor ingen nogensinne har drømt om å gå og hvor heller ingen har nogenting å si.

Såvidt jeg forstod hr. Anderssen-Rysst mente han at vi oppga store interesser ved å forby den pelagiske hvalfangst i The Falkland Islands Dependencies. Det er jeg aldeles uenig i. Jeg tror ikke, at vi risikerer selv om det blir helt fritt for pelagisk hvalfangst dernede, at nogen vil komme og begynne hvalfangst der nu slik som prisene og slik som fangsten ligger an. Og derfor mener jeg at det spiller heller ingen synderlig rolle om der er andre lande som ikke vil gå med på forbudet, som vil forbeholde sig retten til å fange. Det er ingen andre som vil begynne der, som kan begynne der enn nordmennene, og de vil sikkert kunne få forklart de andre, som eventuelt vil begynne, at det ikke lønner sig.

Så har det vært talt om konsekvensene av dette. Det er selvfølgelig farlig dette med konsekvensene, at England skulde fordre nye og nye områder underlagt en lov om pelagisk hvalfangst. Men imidlertid kan jeg ikke forstå på hvilken basis England skulde kunne gjøre det. Det er ikke i noget annet enn nettopp dette begrensede område England har gitt oss konsesjoner. De kan ikke komme og si f.eks. om Rosshavet at vi skal fornye deres konsesjoner i Rosshavet hvis dere forbyr pelagisk hvalfangst, for England har ingen konsesjon å gi i Rosshavet, og nordmennene behøver ingen konsesjon i Rosshavet. Jeg kan ikke skjønne at det kan ha så store konsekvenser å gå med på ordningen for The Falkland Islands Dependencies. Men selvfølgelig, det gjelder at man sikrer sig å få konsesjonene fornyet på det størst mulige antall år, ikke bare 5 år, som det

har vært nevnt - det er altfor lite - men man må fordre minst 10-15 år, så man ikke skal risikere denne historie om igjen. Vi må huske på at vi sitter med temmelig gode kort på hånden, hvis de blir spilt riktig. Hele The Falkland Islands Dependencies blir administrert praktisk talt utelukkende av de avgifter som gis av den norske hvalfangst. Det vilde derfor være en katastrofe for den engelske administrasjon der nede ikke å få disse avgifter, og de er sikkerlig også opmerksomme på at nordmennene kan fange pelagisk. Derfor mener jeg at man ikke behøver å være for eftergivende i disse forhandlinger, man kan stille sine betingelser. Og den viktigste betingelse er absolutt at konsesjonene fornyes på det størst mulige antall år, kanskje på 21 år som de engang har vært gitt på før. Dertil kommer at avgiftene selvfølgelig bør settes noget ned nu da prisen på olje er gått så ned. Men det viktigste er å få lange konsesjonsperioder, slik at man ikke risikerer gjentakelse av dette. Der har vært tale om rovdrift ved hvalfangsten. Nei, der er ingen rovdrift ved hvalfangsten med undtagelse kanskje av et par steder, men de par steder hvor det drives litt rovfangst, der er selskapene så nye at de ikke har fått sitt materiell utvidet nok. De utvider nu, og de vil om kort tid kunne utnytte hele hvalen. Hvalen koster altfor meget før man får den til skibssiden til at man skulde kunne fortsette med nogen rovfangst i nevneverdig utstrekning. Det har vært nevnt i et av disse papirer som har vært sendt rundt til utenrikskomiteens medlemmer, at vi burde sette bestemmelser for en rasjonell utnyttelse av hvalen. Det er jeg helt enig i, hvalen bør utnyttes effektivt. Og der synes jeg ikke det hadde vært så meget å si på det om det sendtes en kontrollør med selskapene for å påse dette. Jeg vil konkludere med å anbefale Stortinget å slutte sig til den av regjeringen valgte linje, men også med de begrensninger som jeg har nevnt i mitt foredrag.

Presidenten: Der er inntegnet en rekke talere. Presidenten foreslår nu at tiden for de talere som herefter tegner sig, settes til 10 minutter.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Statsråd Robertson: Endel av de talere som har hatt ordet, har argumentert ut fra at vi vil være med på å forby den pelagiske hvalfangst, altså forby fangst på det frie hav. Noget slikt har ikke vært i nogens tanke. Det vi har kunnet tenke oss å være med på, det er at det i enkelte områder bare skal være tillatt å drive hvalfangst med konsesjon, enten pelagisk eller fra stasjon. Men noget forbud mot selve den pelagiske hvalfangst har aldri vært på tale. Så har det videre vært hevdet at denne sak er reist fra norsk side, at vi er kommet til England med tilbud. Det er å stille saken helt på hodet. Det er England som har reist spørsmålet i forbindelse med de konsesjoner vi har der nede i The Falkland Islands Dependencies, og som skal fornyes i løpet av dette og de nærmest kommende år. Og England har sagt at det akter ikke å fornye disse konsesjoner uten at det får en tilfredsstillende

avtale med hensyn til fangstens begrensning. Det har fra de i dette distrikt interesserte hvalfangere vært ytret den største engstelse i denne forbindelse, de har vært meget engstelige for at de skulde få sin bedrift ødelagt, hvis ikke de 2 nasjoner her kunde finne hinannen, og de har ikke sett like lett på dette å kunne gå over til pelagisk hvalfangst som hr. Wrangell syntes å gjøre. De har ment at deres materiell ikke egnet sig for dette, og jeg har heller ikke forstått det så at disse selskaper er sådan situert at de kan ofre de millioner som skal til for å skaffe sig pelagiske kokerier. Der er naturligvis mange betenkeligheter i forbindelse med en slik sak, og en av de viktigste er da hensynet til dem som nu fanger pelagisk der nede. Der blev derfor heller ikke tatt et eneste skridt uten at disse folk blev trukket inn i forberedelsen av saken, og der var en komite sammensatt av folk fra begge sider, som arbeidet med saken og som kom til en enstemmig opfatning av hvordan spørsmålet skulde løses. Imidlertid viste det sig at enstemmigheten ikke varte så lenge. Da den pelagiskes representant kom hjem, så forandret han pludselig helt opfatningen og kom med et motsatt innlegg.

Imidlertid er våre interesser for tiden avgjort på den annen side, økonomisk sett, og regjeringen har da ment, at den måtte legge overveiende vekt på de interesser som var der. Men samtidig har den ment at det går ikke an å gi de norske selskaper som driver i henhold til hvad der var international rett på båten uten at de får rimelig kompensasjon, og det er derfor sagt til de pelagiske, at ved den avtale man vil søke å få truffet, vil man forsøke å skaffe dem den samme rett som de andre har. Dertil har de pelagiske kjekt sagt, at de ønsker ikke regjeringens assistanse i denne forbindelse, de kan greie sig selv, har de ment. Det kan imidlertid hende de kommer på andre tanker - iallfall er det regjeringens hensikt å arbeide ut fra det førstnevnte prinsipp. Og det har også vært nevnt for hvalfangerne, at om det skulde støte på motstand fra engelsk side å opnå den ene ytterligere konsesjon, som det her dreier sig om, så må de andre interesserte hvalfangerselskaper være forberedt på, at de ordner sig med dette selskap, kjøper det ut, eller hvad det nu blir til, så det selskap ikke blir skadelidende. De bestående selskaper har man altså ikke villet gå for nær i denne forbindelse. Og hvad det angår at man skulde kunne tenke sig en utvidelse av pelagisk hvalfangst i de felter det her gjelder, The Falkland Islands Dependencies, så er der kommet uttalelse fra hvalfangstselskapene der nede som enstemmig går ut på, at hvalbestanden i dette felt går tilbake. Det drives med andre ord allerede en for sterk fangst, og det er grunn til å tro at "Discovery-ekspeditionen" - den er nylig kommet tilbake til civilisasjonen og er nu underveis til England - efter hvad ekspedisjonen har uttalt til hvalfangerne i Syd Ishavet hvor den har arbeidet er kommet til samme resultat, altså at bestanden omkring disse øer for tiden beskattes for meget. Og da tror jeg at man vil kunne si sig selv, at til høsten er dette ikke en tom trussel; men det er spørsmål om, hvorvidt vi vil gi disse selskaper som er der nede, anledning til å kunne fortsette sin bedrift eller ikke, det er det vi kommer til å treffe valget mellem om nogen måneder. Som hr. Wrangell nevnte, internasjonal tilslutning vil

neppe kunne opnåes. Vi har vært opmerksom på det, og det har hele tiden vært fremholdt overfor England, at det er et hull her, og at vi er bange for at det hull kan komme til å bli benyttet, og vi mener også at dette i de fortsatte forhandlinger må understrekes sterkt, så at ikke England med nogensomhelst rett kan komme og si, at her er de blitt ført bak lyset ved at norske selskaper går over til annet flagg. Det er imidlertid hvalfangernes opfatning at overgang til fremmed flagg langtfra er så lett som enkelte synes å mene, og de har ingen tro på at det kommer til å bli gjort, for det er meget store verdier det her gjelder. Det har store skyggesider, som jeg her ikke skal komme inn på. Så kommer det spørsmål: For hvor lang tid passer det England å gi denne konsesjon? Jo forutsetningen for disse forhandlinger er, at de skal gis for en temmelig lang årrekke, vi har tatt sikte på 10 år. Så har det vært nevnt Englands inntekter i denne forbindelse. Tror man, når oppjøret der skjer, at det blir så meget netto av de avgifter, som faller på disse ubeboede egne der nede? Jeg lurere på hvor mange års avgifter det skal til for å dekke f.eks. den meget kostbare "Discovery"-ekspedisjonen, som det vel også er meningen å fortsette med?

Så hadde jeg et par ord å si til hr. Anderssen-Rysst. Det var nærmest forfriskende å høre med hvilken letthet hr. Anderssen-Rysst mente å kunne dukke ned i dette spørsmål; det stod i skarp motstrid til den pessimisme og frykt som er kommet frem fra hvalfangernes side. Det tales om tradisjonen på dette område, om det frie havs tradisjoner. For det første vil jeg si, at tiderne forandres og vi med dem. Vi får innrette oss etter de nye forhold, og nye fangstmetoder kan kreve internasjonale regler, som vi ikke kan stille oss utenfor, dertil er vi iallfall for små, hvis det støttes av en kraftig opinion fra flere andre store makter. Men dertil kommer at disse tradisjoner, som påvist av hr. Hambro isted, er brutt forlengst. Hr. Anderssen-Rysst hadde jo totalt misforstått det hr. Hambro sa. Hr. Hambro talte om de bestemmelser med hensyn til selfangst som vi har oppe i Behringshavet, de forskjellige internasjonale bestemmelser der og de voldgiftsavtaler som har vært truffet. Men dessuten har vi denne selavtale i Nord Ishavet, og det er noget helt annet. Vi har altså ikke bare det ene, men vi har både og, - og også denne mener jeg er en presedens for det som nu i tilfelle skulde skje med hensyn til hvalfangst. Så er det spurt, hvorfor vi skal gå til England med forslag og tilbud i denne sak? Som jeg nevnte isted, vi har ikke gått til England med forslag om tilbud; men England er kommet til oss og har sagt: Vil dere være med på å forhandle med oss om dette spørsmål? Da kunde vi naturligvis svare: La oss få høre, hvad det er dere har å foreslå i denne forbindelse? Imidlertid er der grunn til å tro, at hvis vi begrenser oss til det, vil vi få et fullt utarbeidet forslag, som har gjennomgått de forskjellige instanser i den engelske administrasjon, og som siden ikke er til å rokke. En annen sak er, at hvis våre folk møter op til forhandlingsbordet i London med vårt standpunkt i lommen, så vil de ved underhåndskonferanse med de engelske kunne opnå også å sette vårt preg på det resultat som kommer. Og det er det siste vi tror der er meget god grunn til å få gjort. Derfor mener vi at

vi bør ha gjort oss op vår mening i de store trekk om hvordan vi best vil se saken løst. Her er optrådt ubehendig, hevdet også hr. Anderssen-Rysst. Det står til hr. Anderssen-Rysst å påvise at der er optrådt ubehendig. Jeg mener det motsatte.

Indrehus: Representanten hr. Rye Holmboe, medlem av utanriksnemndi, soleis ein av dei få her i salen, som kjenner dokumenti, sa, at han var undren over det, som var sagt av hans kollega i nemndi, hr. Anderssen-Rysst, fordi det, han sa, var so skråsikkert, og handelsministeren sa noko i same leid. Eg synest, at det er å setja tingi på hovudet. Kva er det, som ligg fyre her i dag? Jau, etter at saki har vore fyre i utanriksnemndi, har utanriksministeren halde eit fyredrag her, og so skal Stortinget på grunnlag av det gjeva ei fullmakt, som er bindande for Stortinget neste år, utan å ha havt høve til å setja seg inn i dette vande spursmålet. Skal noko segjast å vera dristig, eller skal noko segjast å liggja utanfor det, som er rimelegt, må det vera den ting å vilja setja Stortinget i ei slik stoda. Personleg vil eg segja, at dersom det Stortinget, som no skal slutta sitt arbeid, vilde gjeva ei fråsegn her etter so unøggjande fyrebuing - utan nokor tilråding frå nemndi og utan å ha set desse dokument, som det er so mykje strid um - vilde det vera utanfor alle land. Det er urimelegt å vilja freista å setja Stortinget i den stoda, at det skal segja si meining her, med den fylgja at eit seinare storting kanskje kann meina, det er bunde til å gå med på ei lov, som forbyd norske borgarar å vera med i pelagisk kvalfangst. Formelt står sjølv sagt det nye Stortinget heilt fritt, og eg meiner, at det moralsk ikkje har noko verde, um ein her fær ei fråsegn av Stortinget, all den stund Stortinget ikkje fær høve til å sjå dokumenti i saki, ikkje fær høve til å vera med på nokor inngående dryfting av dette, so det kann ha rett til å uttala seg nokolunde trygt, so trygt som det alltid må krevjast og alltid vert kravt i Stortinget, når ein vil ha fråsegner frå Stortinget, som har slike konsekvensar, som dette kann hava. For min personlege del vil eg segja, at det er sjølv sagt, at representantane i dag kann segja frå um sitt syn på dette på grunnlag av det, dei no har fått vita - dersom dei ikkje har vore so lukkelege å ha havt høve til å studera dette nærare - men det kann ikkje segjast noko utover det. Og reint politisk bør ein her rekna med, at ingen neste år har lov til å koma og segja, at me har gjort det og det, fordi det i dag i Stortinget vart sagt det og det. Eg vil halda fram, at dette er kjerna i saki. Dersom ein skulde uppleva slike fylgjer av det, som skjer her i dag, vil eg segja, at dei er heilt utillatelege.

Det vart sagt av den vyrde representanten hr. Mowinckel, at England driv vitskaplege granskingar med umsyn på kvalfangsti. Det vart vidare sagt, at Norig hadde stelt seg på same lina; Norig vilde ogso vera med på dette. Det er heilt rett. Eg har som ordførar for den tilrådingi i si tid verka med til det, og eg er heilt samd i, at det er rett å gjera det. Den engelske vitskaplege ekspedisjon, fortel hr. Mowinckel, kjem heim i haust. Det er sjølv sagt, at det ikkje enno vil liggja fyre noko vitskaplegt resultat på det tidspunkt. Statsministeren sa, og det finn eg truleg nok, at det vil gå minst eit par år, fyrr materialet er gjenomarbeidt. Kva det er

gjort frå norsk sida, veit eg ikkje; litegrand er vel gjort der ogso. Men fyrr ekspedisjonen er komen attende, fyrr ein i det heile har fått gjort noko med dette, vert me innbodne til å fastsetja, at me skal gjera det og det; me skal ikkje venta på noko resultat. Det har vore fyresetnaden, at eit slikt resultat skulde liggja fyre, og når dei vitskaplege granskingar, som Norig ogso skulde vera med i, var ferdige, kunde me gå vidare. Men no ligg det då soleis til, at denne ekspedisjonen ikkje er komen attende; han kjem kanskje i haust, og eit eller tvo år treng han til sitt arbeid, eller i alle fall ei lang tid; men me skal alt i dag verka med til, at det vert teke visse avgjerder, som står i den nøggjaste samanheng med det, som var fyresetnaden - fyrr me veit noko, fyrr me ser noko resultat. Eg kann segja, at det var ikkje fyresetnaden den gongen; det var ikkje nokon den gongen, som hadde tanke um, at det var den situasjonen, me skulde koma i; for dersom det var tilfellet, kvifor skulde ein då so varmt ha slutta seg til ei vitskapleg utgreiing, kvifor skulde Norig tilby sin medverknad, når det likevel ikkje var meiningi, at me skulde venta til resultatet låg fyre? Me fyregrip dette. Kvifor? Jau, det er av umsyn til den stoda, England har teke, og ikkje av umsyn til våre eigne interessor. No, hr. Hambro citerte noko um, korleis det engelske blad "Times" finn det naudsynlegt å forsvara åtaket på den norske regjeringi; for det er det faktiske tilhøve, og det er noko, som segjer seg sjølv, og som ingen kann segja noko på England for, at England sjølv sagt fyrst og fremst tek umsyn til sine eigne interessor; det gjer, som me veit, alle statar. Og eg vil segja, at det undrar meg sterkt, når hr. Rye Holmboe i denne samanheng - han har vore med på arbeidet med sjøgrensesaki, han er medlem av den nemnd - so smått gjev von um, at dersom me her vil vera velviljuge mot England - eg vil ikkje bruka vendingi "falla til fote", som det kunde liggja nær å tenkja på - dersom me kunde verta samde med England her, vilde me truleg kunna nå til det, at vår kyst utanfor territorialgrensa vart verna mot tråling. Ja vel, eg kjenner desse tonane att frå tidlegare, og det var med ei viss undring eg hørte desse ymtingane, etter at me har opplevt det, me har opplevt. For min eigen part vil eg klårt og tydelegt segja, at dette Stortinget ikkje bør binda seg til nokor fast lina. Gjer det det, vil det føra til, at Norig seinare vert moralsk bunde, og det er litt vandt for meg å skyna, at det skal vera so absolutt turvande å springa på dette med ein einaste gong utan, so å segja, å lata folk få tid til å pusta. Ekspedisjonen kjem, som sagt, attende i haust, og i januar har me, som me veit, eit nytt Storting. Ein må i tilfelle kunna underhandla, med eller utan konsens av det nye Stortinget. Hastverk i den mun, som det no synest å ha, kann eg ikkje skyna at det har, og eg vil difor på det sterkaste rå frå, at det i dag vert gjeve nokor tilsegn, som gjev regjeringi grunn til å gå ut frå, at ho neste år på grunn av eit samtykke her kann koma med eit framlegg, som einsidigt forbyd norske borgarar å vera med i pelagisk kvalfangst, jamvel um det til vidare berre gjeld eit serskilt umkverv. Eg meiner ein får taka seg litt tid og sjå korleis det går; ein fær lata folk få lov til å pusta litt, og fyrst og fremst, når det gjeld ei sak, so viktig og so vidfemnande som denne, bør ein ha den trygd, som ligg i eit vidare arbeid med

saki utan at ein på fyrehand er bunden, og den trygd, som ligg i, at det nye Stortinget kann stå fritt til desse vande sakene, for ein kann gå ut frå, at regjeringi då i samarbeid med det nye Stortinget vil kunna stå tryggare og fastare, når det gjeld å hevda dei interessone, landet og kvalfangarane her har. At ein slik avtale vil føra til, at selskapi vert førde over til utanlandsk flag, må ein vel gå ut frå, det høyrest ikkje urimelegt. Alle desse problem, som ligg fyre her, har so mykje å segja for oss, og dei er slike, at soleis som saki her ligg til, meiner eg, det vilde vera lite forsvarleg, um Stortinget, som har fått vita overlag lite um dette, i dag skulde gå burt og binda komande storting moralsk. Det vilde etter mi meining vera heilt uhøvelegt, og eg går ut frå, at det nye Stortinget vil halda på, at det står fritt. Men sjølvsagt kunde det føra til mange vanskar utanrikspolitisk set, dersom ein i dag gjekk til å fastslå, at ein skal velja ei fast lina, ei lina med det resultat, at Norig skal gjeva ei lov, som gjer dets borgarar pliktige til ikkje å vera med i pelagisk kvalfangst.

Magnussen: Jeg tilstår åpent, at da denne sak blev forelagt utenriks- og konstitusjonskomiteen, fant jeg at det var en meget vanskelig sak, og inntrykket herav er ikke blitt mindre under det videre arbeide med saken. Vi har jo bl.a. fått en meget utførlig - man kan vel si omfattende oversikt over den pelagiske hvalfangst; men der er dog et inntrykk som har festnet sig sterkt, og det er at det er dem som mener, at det er nødvendig for Norge og ønskelig for Norge i denne sak å knytte sine interesser til Englands. Man har påpekt at vi ved å få en overenskomst med England kunde opnå viktige fordeler senere. Herunder er også henvist til den konferanse som er holdt i Paris, og hvor hvalfangsten er blitt stemplet som rene myrderier, som blodbad, en civiliseret nasjon uverdigg, og at man nu vilde ta op hele hvalfangsten til internasjonal drøftelse for å få internasjonale regler. Jeg vil ha sagt - som hr. Rye Holmboe - at jeg kan ikke ha den tillid til England som enkelte synes å ha og som bl.a. skulde gjøre, at Stortinget skulde bemyndige utenriksministeren til å tre i forhandling med England, på en sådan måte at vi antagelig kom til å binde oss. Jeg kan ikke ha den tillid til England. Jeg har i det hele tatt ut fra min lille erfaring en sterk følelse av at når et lite land skal optre sammen med et stort land i interessespører, hvor det store land har samme interesser som det lille, vil alltid det lille land trekke det korteste strå. Og når det større land forsøker å få det mindre land med sig, er det ikke ut fra uegennyttige følelser overfor det mindre land, men det er rett og slett ut fra egoistiske interesser. Politikken landene imellem er ikke annerledes enn at det er egoistiske interesser som bestemmer det hele, og der er jo store handelspolitiske og økonomiske interesser knyttet til denne sak.

Da saken blev behandlet i utenrikskomiteen - det kan vel ikke være noget galt å opplyse om det - var jeg en av dem som hevdet, at jeg syntes denne sak var så alvorlig og viktig, at jeg vilde finne det både ønskelig og riktig, ja påkrevet å bringe saken inn for Stortinget, og det er det, som er skjedd her idag. Jeg er ikke enig i at utenriksministeren skal få nogen fullmakt til

å åpne forhandlinger med England. Jeg tror at det er riktigst at man innretter sig slik, at et nytt Storting - det Storting som kommer efter valgene - får anledning til å ta stilling til denne viktige sak, helt ubundet og helt fritt. Jeg må derfor, idet jeg som sagt vedkjenner mig at det er en vanskelig sak, hvor jeg ikke har nogen sakkunnskap, - inntrengende henstille at vi ikke på nogen måte binder oss til England og engelske interesser. Jeg har ikke mere enn 5 minutter til rådighet, men jeg vil, før jeg slutter, få lov å nevne de store interesser som her står på spill for store dele av arbeiderbefolkningen særlig i Vestfolds byer og bygder. Det gjelder også arbeidere andre steder i landet, men det er særlig Vestfolds arbeiderklasse, som på det sterkeste er interessert i den hvalfangst som nu pågår. Jeg går da ut fra at de overordentlig viktige interesser også vil bli tillagt den store betydning de har under behandlingen av denne sak. Det er jo ikke bare de direkte interesser i selve hvalfangsten, men det er det indirekte utbytte som det fører med sig ved de penge, som det fører til landet og det arbeide som det igjen skaffer både håndverkere og mange andre, som er interessert i, at vi har en arbeiderbefolkning som tjener noget. Jeg har ikke med dette innlegg i minste mål villet pretendere å ha nogen sakkunnskap, som sagt, men jeg har villet gi uttrykk for den opfatning som jeg har prøvet å tilegne mig under arbeidet med denne så viktige sak.

Wrangell: Det er ganske riktig som det er fremholdt av de talere som står på den annen side, at dette er en sak av meget stor betydning. Den har ikke bare én side - man har selvfølgelig å ta hensyn til de selskaper som driver dernede - men min hovedgrunn for ikke å kunne gi min anbefaling til at man går til nogen lovendring her eller nogen internasjonal lov kan jeg vel kalle det, sammen med England, det er den at jeg ikke tror på de uttalelser som er falt også her om, at det skulde være utelukket at vi kunde gå under annet flagg. Jeg har selv erfaring for det. Jeg har drevet på utenlandsk territorium under utenlandsk flagg og driver den dag idag under utenlandsk flagg og det har ingensomhelst vanskeligheter. Man har selskapet innregistrert i det land, hvor man har sin rett og et par direktører der, det må man naturligvis ha, og et kontor, men det er ting som meget lett lar sig ordne. Så det er det som for mig stiller sig vesentlig avgjørende og jeg tror ikke på, at det kan hindres. Og det kan også komme til å ramme andre forhold. Er man først kommet inn på dette å gå med andre land i fredning eller hvad det nu kan være, så kan det lett trekke annet med sig. Jeg vil få lov å nevne en ting f.eks. som jeg mener kan komme til å volde vanskeligheter her for oss. På Syd Shetland er det vel 9 eller 10 selskaper, derav er det et med landstasjon, de andre 8 eller 9 er flytende kokerier. Jeg setter nu, at det lir nogen år, da det kanskje ikke kan være lønnsomt, så må de trekke sig tilbake derfra. Hvorledes vil det da stille sig med de konsesjoner vi har? Jeg antar, at når de trekker sig tilbake, vil de komme til å miste dem. Og hvis de da vil begynne senere igjen, så kanskje England sier: Nei, takk, nu kan vi ikke la dere få nogen konsesjon, dere hadde konsesjon, men dere har sluttet osv. Her er mange ting, som kan

spille inn. Selvfølgelig innser jeg at det er vanskelig for dem som driver der, spesielt for dem som har faste stasjoner; men jeg har egentlig ikke nogen tro på, at de blir jaget bort derfra. Der er ikke så mange i vore dager utenom nordmennene som tar på den bedrift; det er både en nokså risikabel bedrift og en bedrift som man må ha megen kyndighet i. Man taler om at hvalen forsvinder, man skyter den ned. Ja, det er andre ting også som gjør at hvalen forsvinder fra et felt. Den første tid jeg for mitt vedkommende hadde interesser på Island i hvalfangst - det er nogen og tredive år siden - da kunde vi gå bort i flokken og skyte hvalen, den var ikke redd hvalbåten. Men den siste tid vi drev på Island - når den så en hvalbåt strøk den avgårde med en gang, så man hadde hårdt nok for å gå den op. Den er selvfølgelig som alt vildt - der hvor den jages meget vil den bli sky, det er klart. Men det som gjør at den har holdt sig dernede på disse feltene så lenge som den nu har med det store jag som der er på den, det er selvfølgelig den ting, at den der går i åten, den går dernede for næringen og da er den jo naturligvis noget roligere. Men at den til syvende og sist kanskje også vil bli skremt dernede og sky feltet og bli skyere og vanskeligere å få fatt i, det er der ikke tvil om, for den har instinkt. Jeg har notert mig hvad hr. Rye Holmboe nevnte og som også hr. Indrehus var inne på: Hvorledes tror man England vil stille sig f.eks. hvis vi vil ha fredning for trawling utenfor vor kyst? Tror man, at man fikk dem med på det? Jeg tror det ikke. Jeg ser tiden er ute, så jeg skal ikke opholde mig mere ved det. Men jeg vil bare ha sagt, at jeg for mitt vedkommende tør ikke idag si, at jeg vil anbefale at man går til en sådan lov.

Hambro: Jeg har nødig villet forlenge denne debatt på nogen måte, fordi jeg mener at en debatt på dette tidspunkt om disse saker er meget utilfredsstillende for Stortinget. Stortinget har ikke dokumenter og materiale til å ta noget virkelig standpunkt til denne sak. Stortinget har efter min opfatning heller ikke materiale til å gi nogen bemyndigelse til regjeringen hverken i den ene eller den annen retning. Stortinget kan ta ad referendum hvad der her blir meddelt og de enkelte representanter i Stortinget kan gi uttrykk for en personlig opfatning, og regjeringen får deri se den veiledning som den finner å måtte legge i disse uttalelser. Det vil iethvertfall mane til den aller største forsiktighet på den vei man beveger sig, og jeg håper også at det vil mane til forsiktighet i ennu en henseende, en utpreget forsiktighet når det gjelder å la norske borgere uten å ha noget spesielt mandat og uten tilstrekkelig forutgående konferanse med sin regjering antyde eller bringe på bane forslag av nogensomhelst art overfor fremmede makter og deres departementer. Jeg vil kun i tilslutning til, hvad jeg nevnte sist - til tross for den skuffelse min høit skattede komitekollega hr. Anderssen-Rysst følte - ha sagt, at når jeg ikke ser på disse ting fullt så kategorisk som han gjør, er det kanskje ut fra en nøiere vurdering av kjennsgjerningene, også av de historiske kjennsgjerninger, og jeg vil her få lov til å nevne en enkelt liten historisk ting, som jeg tror ikke er uten en viss interesse: Englands herredømme over Falklandsøerne og hele

havet der er folkerettslig omtvistet. Det var Argentina som eiet Falklandsøerne og Argentina hevder suvereniteten over al hvalfangst i 3 nautiske mils avstand fra alt land. Den nuværende rettstilstand på Falklandsøerne har sin historiske grunn deri, at den argentinske regjering i 1831 opbragte og konfiskerte 3 amerikanske hvalfangere, som hadde fanget hval innen 30 mils avstand fra Falklandsøerne. Et amerikansk krigsskib bombarderte i den anledning Falklandsøerne og de argentinske etablissementer, og under den konflikt som opstod mellom De forenede stater og Argentina bemektiget England sig Falklandsøerne og utøver nu herredømmet her. Men den argentinske regjeringens standpunkt er det, at den ikke har anerkjent Englands okkupasjon og forbeholder sig nårsomhelst påny å etablere den gamle rettstilstand, hvorav også vil følge forbud mot al hvalfangst i 30 mils omkreds. Jeg skal citere den argentinske note under den siste skriftveksel med England - den er gjentatt senest umiddelbart før verdenskrigen: "Argentinas rett kan efter den argentinske regjeringens mening ikke avsvakkes, begrenses eller bli miskjent ved den efterfølgende kjennsgjerning, at Storbritannien har bemektiget sig øerne ved en voldshandling. Ti makten er ikke retten og utsletter ikke et faktum som ligger forut for den fornærmelse, som England har tilføiet den argentinske stat." Altså, det engelske herredømme over disse øer, gir oss en langt videre rett enn vi vilde ha under andre rettsforhold. Det er også et moment som man her skal ta i betraktning, når man vurderer disse ting.

Statsminister Lykke: Jeg forstår jo så inderlig godt de betenkeligheter som enkelte av herrerne fremholder her ved å ta noget standpunkt i denne sak. Jeg hadde opriktig talt tenkt, at det på det punkt hvor denne sak nu befinner sig hadde vært tilstrekkelig å forelegge saken for den utvidede utenrikskomite, som hadde fått alle materialer tilsendt efterhvert som disse kom inn; men da det innen den komite blev reist et ønske om at denne sak måtte bli lagt frem for Stortinget, hadde jeg selvfølgelig intet derimot. Jeg har villet orientere Stortinget forat det ikke skal komme overraskende iallfall på det nu sittende Storting om vårt forhold til Englands konsesjonspolitik i Falkland Dependencies gjør det nødvendig for oss i nogen grad å imøtekomme de ønsker som samtidig fremholdes om en rasjonering også av den pelagiske hvalfangst i det samme strøk. Det tror jeg med det syn jeg har på saken, med det kjennskap jeg har til den, kan bli nødvendig å gjøre for oss. Det blir da, som man sier, et nytt Storting som får ta endelig stilling til saken. Det nuværende Storting kan ikke gjøre annet enn å uttale sig om den efter det syn man har på spørsmålet, og det er da også kommet for oss meget verdifulle ting frem her.

Jeg har forstått det som hr. Wrangell mener at det ikke er så kostbart for dem som driver faste stasjoner å gå over til palagisk hvalfangst. Jeg forstod ham som han mente, at de selskaper som nu driver fra faste stasjoner, uten større omkostninger kunde omlegge sin bedrift til pelagsisk.

Wrangell: Ikke de som har faste stasjoner, men flytende kokerier.

Statsminister Lykke: Jeg har forstått det som at alt som er nedlagt i disse bedrifter vilde være tapt kapital i det øieblikk selskapene måtte gå over til annen drift.

I det hele tatt har disse hvalstasjoner en stor betydning, en så veldig økonomisk betydning, at intet lands utenriksminister eller handelsminister kan se bort fra det. Hvis disse konsesjoner står i fare er vi nødt til også å finne oss i en begrensning av adgangen til pelagisk hvalfangst i den utstrekning det effektivt lar sig gjøre. Jeg hører nok at det er sterke tvil om midlene, og det er selvsagt det som fra første stund av er fremholdt i muntlig konferanse med Mr. Darnley og som han selv har fremholdt, at vanskeligheten ligger nettop i å finne midler her, man må forsøke sig frem. Det er igrunnen det man tenker på.

Jeg vil naturligvis ikke her fremtvinge nogen votering i denne sak, det kunde ikke falle mig inn for da vilde Stortingets medlemmer hatt krav på å ha fått en innstilling fra utenrikskomiteen som basis for det. Men jeg vil rette et direkte spørsmål til hr. Anderssen-Rysst, som var den som særlig sterkt gikk irecte med oss her forat vi hadde tatt saken op på denne måte, en måte som jeg forstod han karakteriserte som en mindre praktisk måte, - han brukte visst litt strengere uttrykk også, men det skal jeg la fare: Hvis det nu viser sig at den eneste betingelse for å få fornyet vår konsesjon der nede er at vi på vår side erklærer oss villig til å forhandle med England om begrensning av pelagisk hvalfangst, skal vi da absolutt avslå dette? Er det hans mening at vi ikke engang skal innlate oss på forhandling om det? Skal vi bare nekte og si: Vel, hvis De ikke vil gi oss de konsesjoner, så får De la være? Det må bli konsekvensen av hr. Anderssen-Ryssts syn på dette.

Jeg forstod hr. Indrehus så, at det for ham var mest om å gjøre å ta det med ro og se tiden an, for nu kommer Discovery-ekspedisjonen hjem i oktober, og da kan vi se tiden an til neste Storting og ikke forhandle eller gjøre noget annet før det nye Storting har tatt stilling til selve realiteten. Jeg er litt bange for at den fremgangsmåte ikke vil være praktisk politikk i denne sak. Jeg tror ikke at vi vil få nogen anledning til å ta det sådan med ro. Det vilde jo være meget ønskelig, for saken er ikke av den art at man gjerne vil gå på, men man kan komme i den situasjon at man må ta stilling.

Som sagt, jeg vil gjerne ha en uttalelse fra hr. Anderssen-Rysst om det er hans mening at vi ikke på nogen måte skal innlate oss i forhandlinger med England om begrensning av den pelagiske hvalfangst i sektoren. Det er som tidligere sagt, ikke meningen at det skal ramme noget selskap som for tiden driver på pelagisk måte i den sektor.

Mellbye: Som den landkrabbe jeg er har jeg ikke hatt den anledning som mange av de tidligere talere til å sette mig inn i spørsmålet ved selvsyn eller ved egen erfaring; men som medlem av den utvidede utenrikskomite har jeg hatt anledning til å se iallfall størstedelen av de dokumenter som er forelagt, og jeg har det samme inntrykk som hr. Bruun, at vi står så å si i en tvangssituasjon her. Man kan ikke si at her skal intet gjøres, vi skal bare vente, det går efter min mening

ikke an. På den annen side er det jo det, at straks man kommer op i disse internasjonale forhandlinger er man oppe i en faresone, og vårt land har ikke de aller beste erfaringer fra slike forhandlinger tidligere dessverre. Jeg forstår derfor meget godt alle de betenkeligheter som her gjør sig gjeldende. Men vi kan jo ikke lukke øinene for at det er Storbritannien som behersker havene, og vi har således den største interesse av å se å finne en plattform for et samarbeide, det forstår jeg godt. Jeg var opmerksom på hvad hr. Mowinckel sa, at kanskje et feiltrinn her kan stenge for fremtiden i en uanet grad. Selv han, som anbefaler så sterkt dette samarbeide, var altså opmerksom på at her måtte man gå frem med den ytterste forsiktighet.

Jeg forstod imidlertid nu på den ærede utenriksminister, at her vilde der utvises den største forsiktighet, og at det ikke er meningen når dette er forelagt Stortinget, at der skal gis nogen uttalelse fra Stortinget eller fra stemningen i Stortinget, men man har villet høre hvad de enkelte representanter hadde å si. For det er sikkert, som hr. Indrehus sa, at Stortinget kan ikke ta på sig noget ansvar her, fordi det ikke kjenner til sakens dokumenter, og det er jeg ganske enig i. Vi må ha den tillid til regjeringen at den tar disse forhandlinger op med den største forsiktighet, og at det nye storting, når det kommer sammen må få anledning til å høre, hvordan det står.

Anderssen-Rysst: Jeg tror at den diskusjon som har vært ført om saken her må sies å ha hatt betydning for den vurdering av spørsmålet som bør gjøre sig gjeldende. Jeg er helt enig i de betraktninger angående de direktiver som kanskje kan utledes av disse forhandlinger, som hr. Hambro gjorde gjeldende. Jeg mener at det kommende storting må stå helt fritt, når der ikke er skjedd annet enn at der er ført en debatt om saken her og der er sagt fra såpass kraftig som skjedd er. Jeg føler mig iallfall noget beroliget ved det. Nu gjør man sterkt gjeldende, og det var særlig hr. Mowinckel som hevdet det, at det var bare på dette enkelte område, det var bare dette konkrete tilfelle det gjaldt, og så skulde vi kanskje være færdig med spørsmålet. Å nei, det fremgår nok av dokumentene, allerede nu under de første forberedende antydninger, at dette nok bare er en begynnelse. Jeg vil nevne en skrivelse, som Sir Karl Knudsen, som har konferert med Mr. Darnley om dette, har sendt konsul Rasmussen den 21. september 1926. Han refererer der en samtale han har hatt med Mr. Darnley og sier: "Til min glede uttrykte han sig velvillig om til en begynnelse kun å bli enig om å hindre mere fangst i Syd-Georgia, Syd-Shetland og Syd-Orkney sektoren." Og videre vil jeg henvisse til en skrivelse fra legasjonen i London, et referat av den samtale som minister Vogt har hatt med Mr. Darnley, hvor denne så å si øieblikkelig på det aller første stadium av saken nevnte at Ny Zealand måtte komme med, at Ny-Zeeland hadde interesser her, og det neste var Rosshavet - også Rosshavet måtte være med. Det er siden opgitt, tilsynelatende, men tanken var der og man ser hvorledes det ene trekker det annet efter sig. Man ser således, at hvis man først går inn på den vei, så kan man ikke gardere sig ved innvendinger siden; man blir nødt til å følge veien konsekvent

helt ut. Og det vil si det samme som vi har hevdet: det blir en oppgivelse av den gamle hevdvunne nasjonale grunnsetning om havets frihet for norske borgere. Hr. Mowinckel skuffet mig meget ved å uttale, at dette bare var et "smukt prinsipp", sa han, dette med havenes frihet. Jeg er ganske uenig med ham i den uttalelse. Jeg mener, at prinsippet om havenes frihet er en realitet for oss i sterkere grad enn for noget annet folk på jorden, og den krenkelse av dette prinsipp, som vi her står overfor, vil etter min mening være en alvorlig begivenhet i vår historie. Det er derfor jeg har funnet å måtte si fra så skarpt som skjedd er. Enkelte sier jeg har vært for skarp, men jeg mener ikke det selv. For det er et så alvorlig spørsmål dette gjelder, det møter oss på så mange felter, at det er nødvendig at vi sier fra mens der ennå er tid. Med hensyn til spørsmålet om hvorvidt der har vært anvendt behendighet eller ubehandighet under disse forhandlinger, så sa jeg visstnok isted at jeg vilde ikke komme nærmere inn på det, og det vil jeg heller ikke nu gjøre. Men jeg kan formentlig innkassere hvad komiteens formann sa i sin siste replikk her, idet han gav uttrykk for den samme opfatning som jeg har hevdet, at fra først av, kanskje særlig under de første forberedende skritt man tok, var der utvist megen ubehandighet. Jeg er helt enig med hr. Indrehus i det, at hvis det var hensynet til bestandens bevarelse som gjorde sig så særlig gjeldende og som er blitt understreket overordentlig sterkt både her i debatten og i dokumentene som et motiv for England. Personlig mener jeg det ikke er tilfellet, det er kun sin inntekt de tenker på, men hvis det var tilfellet, så tror jeg at denne betraktning hadde måttet komme til orde på et langt tidligere tidspunkt. Og nettop på det område, som hr. Indrehus nevnte - likeoverfor de fiskeriødeleggende redskapers anvendelse utenfor våre kyster - der er England fullstendig på den annen side. Det viser også hvor meget der i denne henseende virkelig ligger i den bestrebelse som nu gjøres gjeldende. Statsministeren stilte mig et spørsmål. Jeg forstår at han vilde ha svar på, hvad vi skulde gjøre, hvis der fra Englands side blev satt som betingelse for en fornyelse av konsesjonene, at vi innskrenket den pelagiske hvalfangst. Ja, at England stiller den betingelse det regner man med særlig i visse kretser. Jeg tror at for en objektiv vurdering vilde der være like riktig å hevde at en sådan betingelse ikke vil inntrede. Det er nemlig en betingelse som kan medføre at England mister sine inntekter der nede. Det er særlig fra dem som har konsesjoner der nede at dette hevdes. Jeg vil først se at der blir satt en slik betingelse fra Englands side, at de ikke vil fornye konsesjonene uten at vi vedtar denne lov som i virkeligheten er meningsløs - det innrømmer jo også Mr. Darnley selv. Han sier her i dokumentene at han forstår de betenkeligheter som knytter sig til dette - en lov som i virkeligheten betyr en avmønstring av den norske hvalfangstflåte under norsk flagg og en påmønstring av den norske hvalfangstflåte under fremmed flagg.

Statsminister Lykke: Dette var ikke noe svar på mitt spørsmål.

Anderssen-Rysst: Jo.

Statsminister Lykke: Nei. Jeg forlanger et absolutt og bestemt svar fra hr. Anderssen-Rysst. Hva skal vi gjøre i det tilfelle at England setter en slik betingelse? Hr. Anderssen-Rysst sier at der vil ikke bli satt noen slik betingelse. Vel. Men det var for det tilfelle at der blir satt en slik betingelse, jeg bad om å få svar på hva vi da skulde gjøre.

Ameln: Jeg mener ikke at man kan få denne sak inn i en sekk ved å stille et spørsmål i kategorisk form til en enkelt representant og at det kanskje skal ha følger for Stortinget og for landet i sin helhet. Da får man gå frem på den riktige vei. Hvis man vil ha en beslutning her i Stortinget - direkte eller indirekte - så vil jeg foreslå at man bruker reglementets bestemmelse om at 1/5 av Stortingets medlemmer kan forlange forslaget utlagt.

Presidenten: Der er intet forslag fremsatt, og etter hva der er uttalt av de forskjellige talere og også fra statsministeren og fra konstitusjonskomiteens formann, er det heller ikke tanken i noen henseende å binde Stortinget i denne sak.

Aarstad: Då skynar eg ikkje, kva grunnen er til at ein har havt denne saki inn her. Nokre lause meiningsytringar frå ein eller annan representant her i salen kann vel ikkje vera til nokor synderleg rettleiding for regjeringi. Eg må halda meg rett til alt lovlegt i ei sak som denne, som kjem kasta inn på denne måten.

Joh. Ludw. Mowinckel: Naturligvis kan ikke regjeringen tillegge denne saks behandling her i Stortinget større vekt enn å ta hensyn til de meningsytringer som kommer fra de forskjellige representanter. Men også de kan ha sin betydning. Det sier sig selv at det kommende Storting står ganske fritt. Regjeringen må handle ut fra sitt eget ansvar og selv ta ansvaret. Men jeg finner det nokså naturlig at statsministeren stiller et slikt spørsmål som han har gjort, til hr. Anderssen-Rysst, som så sterkt har avvist det hele. Statsministeren sammenfattet dette i grunnen derhen som jeg gjorde i mitt første foredrag, i et konkret tilfelle, i det havområde hvor vi har positive og store interesser og hvor forhandlingene og drøftelsene er kommet så langt at vi meget vel vet hva Storbritannia tar sikte på. Hvorledes vil man en norsk regjering skal forholde sig hvor det gjelder så store økonomiske interesser og så mange folks liv og arbeid som her? Hvorledes vil hr. Anderssen-Rysst at en norsk regjering skal forholde sig hvis den annen interesserte, Storbritannia som eier landet, sier: Betingelsen for å fornye konsesjonene, er at dere sammen med oss inngår en overenskomst som tar sikte på å innskrenke den pelagiske hvalfangst i dette strøk. Hvordan vil man da at en norsk regjering skal forholde sig? Hr. Anderssen-Rysst svarte undvikende. Vel, det er også et svar, så jeg vil ikke insistere mer på det.

Statsråd Robertson: Det blev av hr. Anderssen-Rysst sagt at hvis vi gikk til en overenskomst her, var vi også nødsaget til å gå videre i overenskomster for andre felter. Jeg mener at det er vi slett ikke. Det blir et helt åpent spørsmål. Når vi har grunn til å gå til en overenskomst for dette felts vedkommende, er det på grunn av de store interesser en viktig gren av vårt næringsliv har i dette felt. Men de interesser har vi ikke i andre felter. Og hvorvidt vi da vil gå til overenskomster for de andre, for Rosshavet og de mulig nye Rosshav som måtte finnes rundt omkring Sydpolen, det blir et åpent spørsmål. Der står vi ganske anderledes fritt.

Det var i det første skritt, sa hr. Anderssen-Rysst, vist ubehendighet. Den uttalelse tror jeg skyldes en misforståelse av hr. Anderssen-Rysst, og en misforståelse som formentlig bunner i, at den første innledning til disse forhandlinger tror hr. Anderssen-Rysst var en samtale med en som var sendt ut som en representant for den norske stat, den norske regjering. Men det forholder sig ikke så. Det var i en samtale om andre ting at dette blev bragt inn tilslutt og at vedkommende blev anmodet om å henlede den norske regjerings opmerksomhet på, at disse spørsmål var reist og vilde komme i en meget alvorlig stilling i den nærmeste fremtid. Våre interesser i dette felt består ikke bare i å få beholde våre konsesjoner der; men de går også i retning av å bevare fangsten dernede, så den kan bli lønnende for norsk hvalfangst. Derfor har vi her i virkeligheten samme interesse som Storbritannien altså i å begrense fangstbåtenes antall således, at denne hvalfangst ikke skal slutte om 2-3 eller 4-5 år. Det er således i grunnen felles interesser vi varetar ved å få truffet overenskomst for feltet, og vi har så meget mere grunn til å få truffet den overenskomst som det for tiden er norske hvalbåter som er rent overveiende i dette felt, så vi har nu så stor andel som vi aldri senere kunde påregne å få. Kunde vi få opnådd å få sikret for norsk hvalfangst dette felt i den utstrekning vi nu har det, så mener jeg vi er vel tjent med det. Norsk næringsliv blomstrer ikke for tiden i den grad, at en regjering rolig vil kunne se på, at en så viktig næringsgren som denne ødelegges. Hvis altså med andre ord England fastholder sitt krav at for å fornye konsesjonen må vi her komme til enighet, og hvis vi kan opnå noget som vi selv også mener at vi er tjent med, da mener jeg at det vilde være uhyre letsindig av regjeringen å si: nei, vi gir dette på båten, fordi det passer ikke med vår gamle opfatning av det åpne hav.

Hr. Hambro hadde atter inntatt presidentsplassen.

Presidenten: Hr. Anderssen-Rysst har hatt ordet 2 ganger og får det nu til en kort bemerkning.

Anderssen-Rysst: Jeg er meget forbauset over både statsministerens og hr. Mowinckels måte å ta dette på. Jeg forutsetter, at når begge disse mektige herrer har provosert mig til å uttale mig, at der også vil bli lagt nogen vekt på det direkte svar som jeg skal gi. Jeg har for det første i mine to innlegg bebreidet regjeringen den måte, hvorpå den har tatt denne sak op. Dernæst mener jeg med hensyn til saken på det

nuværende tidspunkt at den bør stilles i bero fra norsk side. Det tredje svar jeg vil gi er det, at hvis spørsmålet skulde komme op i form av et ultimatum eller nærmest noget sådant, som statsministeren antydet, så begriper jeg ikke, at statsministeren ikke allerede har forstått mig. Jeg iallfall vil ikke være med på nogen lov som begrenser nordmenns frie fangst i havene. Jeg kan ikke svare for andre; jeg er ikke Stortinget i denne sak, og jeg kan kun svare for mitt eget vedkommende. Men jeg har min mening om det.

Statsminister Lykke: Jeg konstaterer da - det siste var jo et greit svar - at de 90 millioner kroners årlig inntekt av hvalfangsten skal vi gi på båten for å hevde en teori om havenes frihet som vi kanskje i løpet av noen få år ved internasjonal overenskomst blir tvunget til å forlate!

Presidenten: Presidenten vil igjen understreke, at Stortinget må stå ganske fritt til denne sak. Skal et nytt Storting ta standpunkt til den, må det være efter å ha fått alle sakens dokumenter og efter å ha fått en virkelig innstilling fra utenrikskomiteen om saken.

Presidenten går ut fra, at regjeringen efter denne orientering som de forskjellige spredte uttalelser her idag kan gi vil gå frem med den ytterste forsiktighet og ikke slutte overenskomst uten at Stortinget har hatt adgang til å kunne bekrefte den eller å frarå den, før den er i virksomhet. Om der i mellemtiden kan skje nogen midlertidig ordning må den ha den karakter, at den ikke foregriper nogen avgjørelse, men henlegger denne til Stortinget.

Flere har ikke forlangt ordet om denne sak.

Den neste sak er om valutaforholdene. Presidenten vil efter konferanse med finansministeren og medlemmer av finanskomiteen foreslå, at denne sak behandles for åpne dører og at den behandles sammen med den forbigåtte sak på tirsdagskartet, innstilling fra finanskomiteen angående beretning og regnskap for Norges Bank for året 1926 (innst. S. nr. 190).

Ingen har forlangt ordet angående dette og presidenten går ut fra, at Stortinget er enig heri.

Protokollen blev derefter oplest.

I anledning av det protokollerte ytret

Joh. Ludw. Mowinckel: Bør ikke det "efter konferanse med den britiske minister" gå ut i vår protokoll?

Presidenten: Vel, presidenten vil la det stryke, så det bare står "stats- og utenriksminister Lykke" -

Forlanger nogen ytterligere ordet angående protokollen?

Joh. Ludw. Mowinckel: Det som interesserer mig er om protokollen i den utstrekning, sådan som den er avfattet, kan offentliggjøres.

Møte for lukkede dører, Stortinget 6. juli 1927

Presidenten: Presidenten vil foreslå, at det som står under den pelagiske hvalfangst ikke blir å offentliggjøre, og at man lar pressen få meddelelse i følgende form: "I møte for lukkede dører har Stortinget idag enstemmig og uten debatt bifalt utenriks- og konstitusjonskomiteens innstilling om de mellem engelske og norske delegerte stedfundne drøftelser vedrørende sjøterritoriet. Innstillingen er en bekreftelse av regjeringens meddelelse i trontalen av 1926 om at saken er stillet i bero, da drøftelsene ikke har ført til nogen løsning av spørsmålet: dokumentene vedlegges protokollen.

Det er en forutsetning, at innstillingen, utdrag av departementets meddelelse angående drøftelsene og av komiteens bemerkninger til dem vil bli offentliggjort av Utenriksdepartementet, samtidig med at man i England offentliggjør de tilsvarende dokumenter."

Joh. Ludw. Mowinckel: Det siste synes jeg bør utgå.

Presidenten: Det siste punktum blir da sålydende: "Det er en forutsetning, at innstillingen, utdrag av departementets meddelelser angående drøftelsene og av komiteens bemerkninger til dem vil senere bli offentliggjort av Utenriksdepartementet."

Møtet hevet kl. 12.15.